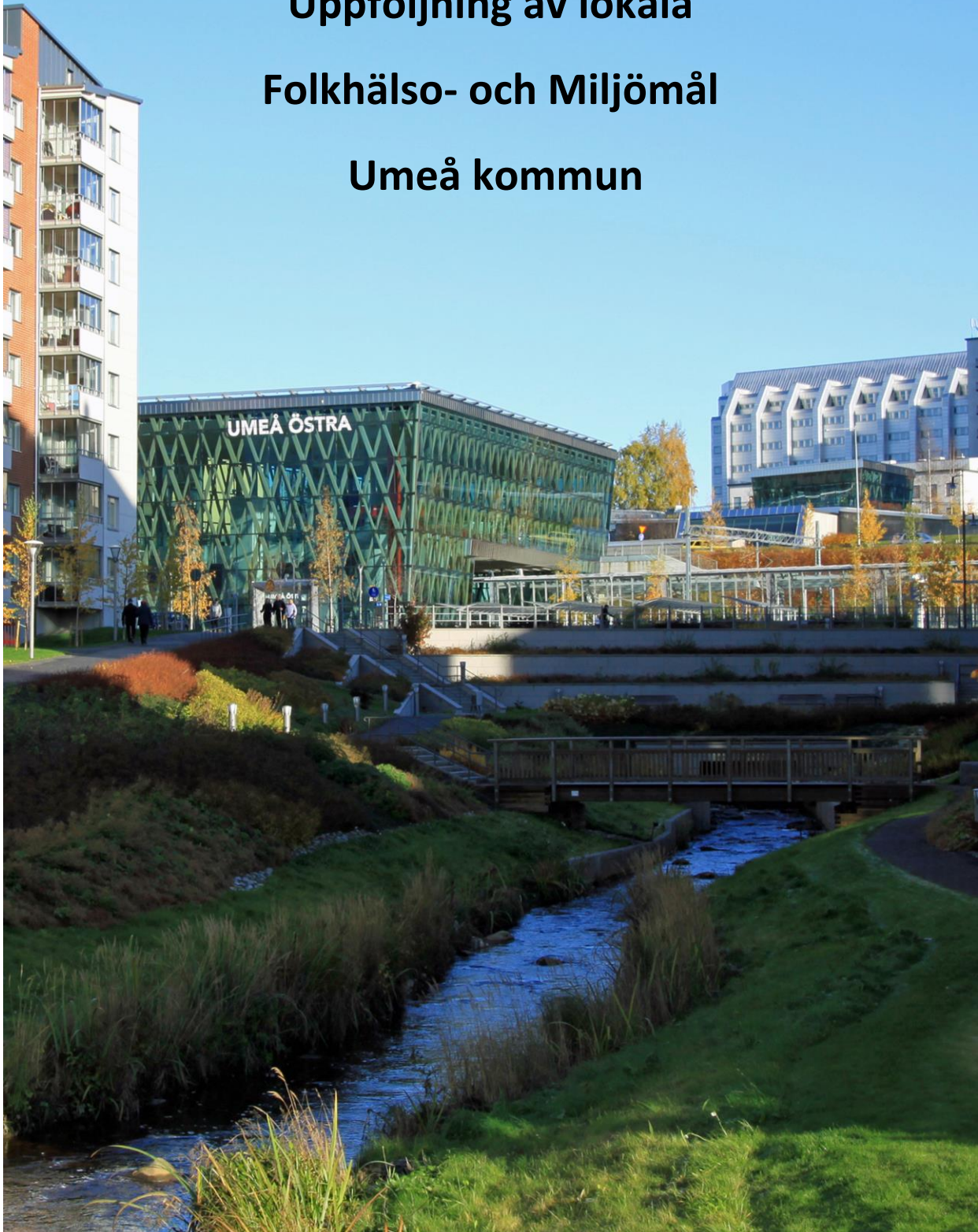

Livsmiljöbokslut 2013

**Uppföljning av lokala
Folkhälso- och Miljömål
Umeå kommun**

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning	5
Umeå kommuns hållbarhetsarbete	6
Bakgrund	7
Inledning.....	8
Folkhälsomålen	8
Lokala miljömål	11
2. Folkhälsa och tillgänglighet	16
2.1 Goda livsvillkor	17
Delaktighet och inflytande i samhället.....	17
Ekonomisk trygghet.....	18
Social trygghet.....	20
2.2 Hälsöfrämjande livsmiljöer och levnadsvanor	22
Ökad fysisk aktivitet	22
Goda matvanor och säkra livsmedel.....	23
Psykisk hälsa	24
2.3 Trygga och goda uppväxtvillkor.....	26
Barnfattigdom	26
Utbildning.....	27
2.4 Minskat bruk av tobak och alkohol samt ett samhälle fritt från narkotika och dopning.....	29
Minskat bruk av tobak, alkohol, narkotika och dopning.....	29
2.5 Tillgänglighet och bemötande.....	31
3. Miljö och natur	32
3.1 Naturen	33
Skydd av skog med sociala värden	33
Biologisk mångfald	34
Areal jordbruksmark.....	35
Betesmark	36
Ekologiskt jordbruk.....	37
Ekologiska livsmedel.....	37
Skyddade våtmarker	38

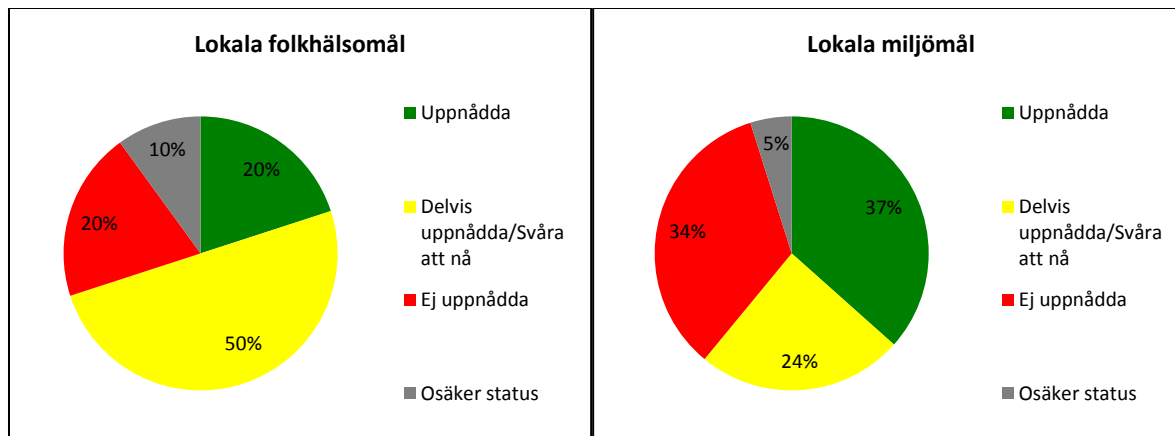
Tillgänglighet våtmarker.....	38
3.2 Vattnet.....	40
Vandringshinder och flottningsrensade vattendrag	40
Sänkta sjöar och vattendrag.....	42
Grundvattentillgångar av högt värde	42
Konflikter med grundvattentillgångar.....	43
Tillgänglighet strandlinje	44
Totalfosfor	45
Avloppsrening	46
Avloppsanläggningar	46
Oorganiskt aluminium.....	46
3.3 Luften och klimatet	48
Förbrukning elenergi.....	48
Koldioxid från fossila bränslen – kortsiktigt mål 2012	49
Elförbrukning per bruttoregionprodukt.....	49
Eldningsolja	50
Koldioxid från fossila bränslen – långsiktigt mål 2025	50
Energibehov för uppvärmning och varmvatten	51
Luftföroreningar.....	51
Ozonnedbrytande ämnen	58
3.4 Staden.....	60
Förtätningar.....	60
Grönstruktur.....	60
Motorfordonstrafik	61
Hållbart resande.....	62
Bullerstörda.....	62
Buller vid ny- och kompletteringsbebyggelse	63
Avfallsmängd	63
Farliga ämnen.....	64
Återvinning.....	64
Avfallshantering	65
Giftfri uppväxt	65

Förorenade områden	66
5-ledarssystem vid nybebyggelse.....	66
5-ledarssystem vid ombyggnation av skolor.....	67
4. Skribenter till Livsmiljöbokslutet 2014	68
5. Relaterade dokument.....	71

I. Sammanfattning

Denna rapport är en uppföljning av miljömåls-, och folkhälsoarbetet under perioden 2008-2013. Totalt återfinns uppföljningen av sex nationella och ett regionalt folkhälsomål samt 41 lokala miljömål.

Folkhälsoarbetet i Umeå kommun utgår från det övergripande målet om "Sveriges bästa folkhälsa 2020". Målet har strategiskt kopplats till insatser riktade till särskilt utsatta grupper för att i möjligaste mål söka uppnå jämlika möjligheter till god hälsa. Under perioden är bedömningen att 20 % av de lokala folkhälsomålen helt har uppnåtts, att 50% delvis har uppnåtts eller kan bli svåra att uppnå samt att 20 % inte har uppnåtts. Vidare är statusen osäker för ytterligare 10 % av de uppsatta målen.

Måluppfyllelse Lokala folkhälsomål 2008-2013

Måluppfyllelse Lokala miljömål 2008-2013

Arbetet med de lokala miljömålen påverkar både sociala och ekonomiska aspekter i samhället och är därför tätt sammanlänkade med folkhälsoarbetet och målet om en god folkhälsa. Under perioden är bedömningen att 37 % av de lokala miljömålen helt har uppnåtts, att 24 % delvis har uppnåtts eller kan bli svåra att uppnå samt att 34 % inte har uppnåtts. Vidare är statusen osäker för ytterligare 5 % av beslutade mål.

Umeå kommuns hållbarhetsarbete

Hållbar utveckling handlar om att använda de gemensamma resurserna medvetet. Det vi gör idag ska inte få äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.

Det finns olika dimensioner av hållbar utveckling - en social, en ekonomisk och en ekologisk. De är lika betydelsefulla och ömsesidigt beroende av varandra. Det räcker inte med att arbeta inom ett område. Den ekologiska hållbarheten sätter den yttersta gränsen. Vi har en planet och utan den och dess resurser i form av annat liv, ekosystemtjänster och råvaror, kan människan inte överleva. Inom ramen för planetens gränser ska alla människor ges lika möjligheter till ett gott liv. Detta säkerställer vi genom att rättvist fördela de resurser vi har. Först när vi ser till denna helhet kan vi tala om hållbar utveckling och när dessa tre hållbarhetsaspekter samverkar skapar vi förutsättningar för Umeås långsiktigt hållbara tillväxt.

Hållbarhetsarbetet bedrivs av många aktörer på många olika sätt. 2007 skrev Umeå under [Ålborgåtagandena](#) och genom detta har kommunen åtagit sig att göra en genomlysning och prioritering av hållbarhetsarbetet med utgångspunkt från tio temaområden som omfattar allt från styrning och förvaltning över miljö, naturliga resurser, ekonomi, folkhälsa till social rättvisa.

För att uppnå en hållbar stadsutveckling finns vägledande [strategier](#) i den fördjupade översiktsplanen för Umeås tillväxtområde. Enligt strategierna bör Umeås tillväxt så långt som möjligt samlas inom en femkilometersradie från stadskärnan eller universitetet. Tillväxten ska ske genom att skapa en hög täthet och kompletteringar av nya stadskvarter intill de gamla. Ny bebyggelse planeras längs stråk med bra kollektivtrafik för att minska bilåkandet. I den täta staden blir de offentliga rummen och grönområden allt viktigare för att skapa en attraktiv och levande stad. En hållbar stad kan bara byggas med de som lever i staden. All planering ska genomsyras av öppenhet, demokrati och jämställdhet.

Dessa strategier är en del av arbetet för att uppfylla de sju övergripande mål som är fastställda av kommunfullmäktige. Följande mål är mest relevanta för Livsmiljöbokslutet och återkommer i rapporten:

- Umeås tillväxt ska klaras med bibehållen social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050.
- Vi ska utveckla kunskapsstaden Umeå med god utbildning och ett livslångt lärande
- Vi ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv.
- Umeå ska ha Sveriges bästa folkhälsa 2020.
- Barnfattigdomen ska minska.

Umeå kommun har beslutat om program, planer och andra styrande dokument där angelägna frågor har konkretiserats i åtgärder och målsättningar, t ex åtgärdsprogram för luft, åtgärdsprogram för buller, avfallsplan, parkeringsprogram, åtgärdsplan för minskade utsläpp av växthusgaser, strategi för jämställdhetsarbete, folkhälsa, tillgänglighet m.m. Dessa är viktiga i arbetet för en hållbar stad.

I hållbarhetsarbetet samverkar kommunens olika verksamheter, kommunala bolag, Umeåregionen, länet, universiteten, näringsliv och föreningar. Flera framgångsrika och uppmärksammade projekt bygger upp kunskap, skapar innovationer och ändrar beteendemönstren för en bättre hållbarhet. T.ex. Hållbara Ålidhem och Be Green.

Hållbarhetsperspektiven ska genomsyra hela kommunens verksamhet. Umeå vill vara en förebild inom hållbar stadsutveckling där avvägningar görs utifrån ekologiska, sociala och ekonomiska hållbarhetsperspektiv.

Bakgrund

År 2007 redovisade Umeå kommun ett första livsmiljöbokslut för både miljö- och folkhälsofrågor. Med det som grund beslutade kommunfullmäktige om lokala miljö- och folkhälsomål 2008. Målen följs upp i denna rapport.¹ Livsmiljöbokslutet är tillsammans med andra uppföljningar, ett underlag för framtida målsättningar, strategier och prioriteringar inom hållbarhetsarbetet.

Då detta Livsmiljöbokslut är avgränsat till att redovisa uppfyllelsen av beslutade mål, ryms inte en helhetsbild av Umeå kommuns hållbarhetsarbete. En mera komplett bild återfinns i den webbaserade livsmiljöbarometern som uppdateras fortlöpande. Där presenteras bland annat genomförda aktiviteter, projekt och rapporter samt inom kort också information om Umeå kommuns jämställdhets- och tillgänglighetsarbete.

¹ Viktigt att notera är att miljö- och folkhälsomålen som antogs 2008 i vissa fall har olika basår. Där basår inte framgår av målet redovisas utvecklingen sedan 2008. Statistik för perioden 2008 till 2013 presenteras i den mån det funnits tillgängligt. Detta innebär att statistik i vissa fall inte funnits för mål-året, bedömningstexten presenterar dock i möjligaste mån utvecklingen för hela målperioden.

Inledning

Denna rapport är en uppföljning av miljömåls-, och folkhälsoarbetet under perioden 2008-2013. Totalt återfinns uppföljningen av sex nationella och ett regionalt folkhälsomål samt 41 lokala miljömål.

Folkhälsomålen

Folkhälsoarbetet utgår från det övergripande målet om att Umeå kommun ska ha "Sveriges bästa folkhälsa 2020". Målet har strategiskt kopplats till insatser riktade till särskilt utsatta grupper för att i möjligaste mån söka uppnå jämlika möjligheter till god hälsa.

En god folkhälsa innebär en god fysisk och psykisk hälsa i alla grupper i samhället. Utgångspunkten för Umeå kommuns folkhälsoarbete är att skapa samhällseliga förutsättningar för hälsa på lika villkor och de nationella folkhälsomålen. Kvinnor, barn och unga, personer med funktionsnedsättning samt utomnordiskt födda prioriteras därför särskilt, då dessa i flera fall har ett sämre utgångsläge eller särskilda behov.

Att ge förutsättningar till en bra folkhälsa är en del av arbetet för en hållbar stad. Hälsöfrämjande arbete i skolor, bostadsområden och på arbetsplatser kan minska risken för skadliga levnadsvanor och missbruk.

Av de 11 nationella folkhälsomålen utvärderas här de 6 tidigare prioriterade folkhälsomålen² i Umeå kommun samt ett regionalt mål om psykisk hälsa.³ Målen följs upp med hjälp av 9 lokala folkhälsomål som har indelats i fem strategiska områden:

1. Goda livsvillkor
2. Hälsöfrämjande livsmiljöer och levnadsvanor
3. Trygga och goda uppväxtvillkor
4. Minskat bruk av tobak och alkohol samt ett samhälle fritt från narkotika och dopning
5. Tillgänglighet och bemötande

Nedan följer en sammanfattning av dessa fem strategiska huvudområden. För det femte - tillgänglighet och bemötande – fanns inga lokala mål för målperioden. Därför kommer arbetet att redovisas i kommande utvärderingar. I dag finns mer information under www.umea.se/tillganglighet.

² De sex nationella folkhälsomålen som prioriterats under målperioden 2008-2013 är: 1. Delaktighet och inflytande i samhället, 2. Ekonomisk och social trygghet, 3. Trygga och goda uppväxtvillkor, 9. Ökad fysisk aktivitet, 10- Goda matvanor och säkra livsmedel, samt 11. Minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande.

³ Kommunfullmäktige beslutade 2014-04-28 att framgent även arbeta med de nationella folkhälsomålen: Miljö och produkter samt Sexualitet och reproduktiv hälsa.

Goda livsvillkor

I Umeå kommun ska alla oavsett kön, ålder, etnicitet, religion, trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller social bakgrund ha lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter inom livets olika områden. Alla ska ha möjlighet till utbildning, jämlika levnadsvillkor, möjlighet till meningsfullt arbete samt en rimlig privatekonomi.

Hälsofrämjande livsmiljöer och levnadsvanor

Den fysiska omgivningen; luft, mark, vatten samt den bebyggda miljön, det vill säga boende, skola, fritid, transporter och konsumtion är alla områden som påverkar förutsättningarna för folkhälsan på individuell nivå. I Umeå kommun ska medborgarna ha tillgång till rent vatten och säkra livsmedel. Vidare ska det finnas möjlighet till friluftsliv och fysisk aktivitet.

Trygga och goda uppväxtvillkor

I Umeå kommun ska barn och unga känna sig trygga. Ett gott stöd ska ges till båda föräldrarna under barnets hela uppväxt. Utanförskap och barnfattigdom ska minska. Den psykiska hälsan bland barn och unga ska förbättras. Förhållanden under barn- och ungdomsåren har stor betydelse för både den psykiska och fysiska hälsan under hela livet.

Minskat bruk av tobak och alkohol samt ett samhälle fritt från narkotika och dopning

Bruket av beroendeframkallande medel och spelberoende är viktiga bestämningsfaktorer för hälsan. Tobak är den enskilt största hälsorisen i Sverige. Passiv rökning skadar dessutom barn genom att bidra till ökade allergier, luftvägssjukdomar och plötslig spädbarnsdöd. Umeå arbetar aktivt för att förebygga riskbruk av alkohol och tobak, samt bruk av doping och narkotika. Vidare arbetar kommunen aktivt med att förebygga brottslighet kopplat till missbruk.

Tillgänglighet och bemötande

Att arbeta med tillgänglighetsfrågor höjer kvalitén i samhället för alla och är inte bara kopplat till personer med funktionsnedsättning. Målsättningen är att Umeå kommun ska vara Sveriges tillgängligaste kommun 2020.

Lokala folkhälsomål

Av totalt nio lokala folkhälsomål som redovisas i denna rapport är två; Delaktighet och inflytande samt ett av två delmål för Utbildning uppnådda. Fem lokala folkhälsomål; Ekonomisk och Social trygghet, Ökad fysisk aktivitet, Minskad barnfattigdom och Minskat bruk av tobak, alkohol, narkotika och dopning är delvis uppnådda och/eller kommer att bli svåra att nå. Ytterligare två; Goda matvanor och säkra livsmedel samt målsättningen att alla ska godkända betyg när de går ut åk 9 har inte uppnåtts och mer arbete/riktade insatser kommer därför att krävas för att uppnå dessa mål. För det sista; psykisk hälsa är statusen osäker då målet ännu inte har bedömts. Resultatet av UNGA 14, den enkätundersökning som vartannat år genomförs bland skolelever i åk 7-9 samt i gymnasiet i Umeå kommuns skolor var inte utvärderad då denna rapport togs fram.

Nedan följer en sammanställning över måluppfyllelse för de lokalt prioriterade folkhälsomålen.

Målen redovisas med så kallade smilisar, där:

- Visar att målet är uppnått eller kommer nås/troligen nås.
- Visar att målet delvis är uppnått eller blir svårt att uppnå.
- Visar att målet inte har uppnåtts eller inte/troligen inte kommer att uppnås.
- Visar att det är oklart om målet är uppnått eller kommer att uppnås.

Goda livsvillkor

Delaktighet och inflytande i samhället

- Antal medborgare som deltar i valet ska öka.

Ekonomisk trygghet

- Sysselsättningsgraden, särskilt bland unga vuxna, utomnordiskt födda och personer med funktionsnedsättning ska öka.

Social trygghet

- Kunskapsstaden Umeå ska utvecklas med god utbildning och ett livslångt lärande, som en förutsättning för att hantera förändringar och nå en hållbar utveckling.

Hälsofrämjande livsmiljöer och levnadsvanor

Ökad fysisk aktivitet

- Andelen av befolkningen i procent som uppger att de är fysiskt aktiva på minst måttlig nivå, minst 30 minuter per dag ska öka.

Goda matvanor och säkra livsmedel

- I Umeå kommun ska medborgarna ha tillgång till säkra livsmedel och ha goda matvanor.

Psykisk hälsa

- Den psykiska hälsan ska förbättras. Unga ska ha en god psykisk hälsa. Stöd och hjälp ska ges för att ge bättre hemförhållanden till barn, vars föräldrar har ett missbruk, fysisk eller psykisk funktionsnedsättning.

Trygga och goda uppväxtvillkor

Barnfattigdom

- Barnfattigdomen ska minska.

Utbildning

- (a) Andelen av befolkningen med hög utbildningsnivå ska öka. (b) Alla som går ut åk 9 ska ha godkända betyg.

Minskat bruk av tobak och alkohol samt ett samhälle fritt från narkotika och dopning

Minskat bruk av tobak, alkohol, narkotika och dopning

- Barn och ungas bruk av tobak och droger ska minska. Berusningsdrinkande och riskkonsumtion av alkohol ska minska.

Lokala miljömål

Ekologin sätter gränser inom vilka all mänsklig aktivitet måste äga rum för att vi ska leva hållbart på lång sikt. Under stycket Miljö och natur i denna rapport presenteras de lokala mål som har närmast koppling till miljön och naturen. Dessa mål påverkar både sociala och ekonomiska aspekter i samhället och är därför tätt sammanlänkat med folkhälsoarbetet och målet om en god folkhälsa.

Sexton miljö kvalitetsmål, antagna av Sveriges riksdag, ska leda vägen för vår strävan att åstadkomma en ekologiskt hållbar samhällsutveckling. Alla utom målet om en storslagen fjällmiljö berör Umeå kommun. Arbetet med miljö kvalitetsmålen vilar på fyra grundläggande värden. En ekologiskt hållbar utveckling ska:

- främja människors hälsa, värna biologisk mångfald och andra naturvärden
- ta tillvara de kulturhistoriska värdena
- bevara ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga
- trygga en god hushållning med naturresurserna

Uppföljningen av de lokala miljömålen i rapporten är grupperad i fyra områden: Naturen, Vattnet, Luften och klimatet, samt Staden. Under dessa delområden finns de femton aktuella nationella miljömålen under vilka de 41 lokala miljömål som formulerades 2008 följs upp.

Umeå kommun har utöver de lokala miljömålen lyft tre områden som bedöms särskilt viktiga eller intressanta för Umeå kommun att arbeta med. Dessa områden benämns profilområden.

Profilområden för Umeå kommun

En attraktiv boendemiljö

Umeå ska vara en kommun där medborgare och besökare upplever boendet och omgivningen som attraktiv och trivsamt. Umeå ska karakteriseras av att:

- Byggnaderna är hållbara och kretsloppsanpassade.
- Staden är tät och upplevs spännande med insprängda grönområden och vackra parker
- Tillgängligheten till närliggande/bostadsnära/stadsnära naturområden är hög.

Ett energihushållande samhälle där energianvändningen utgår från förnybara energikällor

Umeå ska bli ledande i omställningen till ett samhälle där energianvändningen utgår från förnybara energikällor och är öppen för nya lösningar på energiområdet samt skapar förutsättningar för produktion av exempelvis biobränslen, vind- och solenergi. Kommunen ska själv vara en föregångare genom att bli fri från fossila bränslen. Energihushållning är en självklarhet.

Umeås goda dricksvatten

Umeås grundvattentillgångar håller hög klass och vi har särskilt goda förutsättningar att leverera dricksvatten av högsta kvalitet. Vi ska därför skydda våra tillgångar på grundvatten och utveckla resursen i en värld där tillgången på rent dricksvatten blir allt sämre. Dricksvatten som varumärke och resurs blir känt för våra medborgare såväl i Umeå som i övriga landet.

Uppföljningen av de lokala miljömålen i detta livsmiljöbokslut bidrar till att redogöra för arbetet med dessa profilområden. Lokala miljömål kopplade till det första profilområdet; en attraktiv boendemiljö, återfinns främst under området Staden. Lokala miljömål kopplade till det andra profilområdet; *ett energihushållande samhälle där energianvändningen utgår från förnybara energikällor* återfinns främst under området Luften och klimatet, och lokala miljömål relaterade till det tredje profilområdet; *Umeås goda dricksvatten* återfinns främst under området Vattnet. Då dessa profilområden är övergripande och kommunens verksamhet är komplex påverkas dock profilområdena direkt eller indirekt av många av de lokala miljömålen och även av andra mål inom Umeå kommun och dess bolag.

Lokala miljömål

Av de 41 lokala miljömål som följs upp i denna rapport har arbetet kommit olika långt under perioden 2008-2013.

Miljömålet Begränsad klimatpåverkan som i Umeå har följts upp med hjälp av sex lokala miljömål visar på goda framsteg, främst gällande användning av elenergi och utsläpp av koldioxid, där samtliga fyra lokala miljömål bedöms vara uppfyllda eller möjliga att uppnå. För målet att minska energibehovet för uppvärmning och varmvatten för nybyggnation bedöms målet svårare att nå. Detta är ett svårt område då de kommunala ambitionerna inte helt harmonierar med de nationella byggreglerna. Vidare sker en omfattande nybyggnation utanför den kommunala förvaltningen/kommunala bolagen och där är möjligheten att påverka slutresultatet svårare än i egen regi.

Miljömålen Frisk luft och Bara naturlig försurning följs i Umeå kommun upp med ett lokalt miljömål vardera, omfattande luftkvalitet och gränsvärden för oorganiskt aluminium. Dessa lokala mål har inte uppnåtts och bedöms inte möjliga att uppnå med planerade insatser. Miljömålet Giftfri miljö är nedbrutet i två lokala miljömål som berör giftfria uppväxtmiljöer och förorenade områden. Här visar rapporten att arbetet för en giftfri uppväxtmiljö inte prioriterats och därmed inte heller uppnåtts. Arbetet med de förorenade områden har i gengäld gått betydligt bättre och där bedöms målet kunna uppnås även om det finns mycket arbete kvar att göra. För miljömålen Skyddande ozonskikt och Säker strålmiljö, nedbrutna i totalt tre lokala mål har samtliga en positiv trend och bedöms uppnådda. För miljömålet Ingen övergödning, under vilket tre lokala miljömål presenterades 2008 omfattande gränsvärden för totalfosfor och enskilda avlopp bedöms målen inte uppfyllda eller möjliga att nå. Detsamma gäller för miljömålet Levande sjöar och vattendrag där de lokala miljömålen omfattar vandrings- och flottningshinder, återställande av sänkta sjöar och vattendrag samt vattenkvalitet. Inom ramen för miljömålet Grundvatten av god kvalitet, vilket följs upp genom två lokala miljömål gällande målkonflikter för tillgång av grundvatten samt skydd av grundvattentillgångar, är målen uppfyllda respektive möjligt, men svårt att nå med planerade insatser. För miljömålet Hav i balans samt levande kust och skärgård, som representeras av ett lokalt miljömål om att allmänhetens tillgänglighet till strandlinjen inte ska minska, har ingen förbättring skett och målet bedöms därför endast delvis som uppnått.

Miljömålet Myllrande våtmarker representeras av två lokala miljömål, där båda har uppnåtts eftersom arbetet har resulterat i planerat utfall. Vidare så bedöms miljömålet Levande skogar, som omfattar ett lokalt mål som berör skötsel av skyddsvärda skogar, bara delvis uppnått. Under miljömålet Ett rikt odlingslandskap, har Umeå fyra lokala miljömål. De två första, vilka omfattar jordbruksareal och skyddsvärda betesmarker, har bara delvis uppnåtts och här är bedömningen att mer arbete bör göras. För de två andra, ekologisk odling och ekologiska livsmedel i den kommunala verksamheten, har satta mål inte uppnåtts. Det lokala miljömålet under miljömålet Ett rikt växtliv, slår fast att det inte ska försvinna arter ur Umeås flora och fauna. Detta lokala miljömål anses delvis uppnått då det inarbetas i de nya översiktsplanerna. För miljömålet God bebyggd miljö, som lokalt brutits ned i fem lokala målområden omfattande bebyggelse, grönstruktur, transporter, buller och avfall, visar uppföljningen att bebyggelsemålet når ända fram då minst 50 % av nybyggnationen skett som komplettering, målet för grönstrukturen har delvis uppnåtts med genomförda insatser och motorfordonstrafiken har minskat som önskat. Gällande buller ökar antalet människor som utsätts för buller över riktvärden samtidigt som målet för bulleråtgärder vid nybyggnationer har uppfyllts. Vidare syns en i överlag positiv trend för avfallshantering, mängden avfall ökar dock.

Totalt uppnår man beslutade riktvärden/målsättning för femton lokala miljömål av totalt 41 (37 %). För tio av målen (24 %) bedöms målsättningen svår att nå eller så har man bara delvis uppnått målet och för fjorton lokala miljömål (34 %) är bedömningen att man inte uppnått beslutade riktvärden/målsättning. För två lokala miljömål är resultatet inte möjligt att redovisa.

Nedan finner du en översiktlig sammanställning över måluppfyllelsen för de lokala miljömålen i den ordning de redovisas av Naturvårdsverket. Målen redovisas med så kallade smilisar, där:

- Visar att målet är uppnått eller kommer nås/troligen nås.
- Visar att målet delvis är uppnått eller blir svårt att uppnå.
- Visar att målet inte har uppnåtts eller inte/troligen inte kommer att uppnås.
- Visar att det är oklart om målet är uppnått eller kommer att uppnås.

Begränsad klimatpåverkan

 År 2012 ska förbrukningen av elenergi per invånare exklusive tillverkningsindustrin ha minskat med 12 % jämfört med år 2001.

 År 2012 ska utsläppet av koldioxid från fossila bränslen ha minskat med 12 % jämfört med utsläppt mängd år 1990.

 År 2012 ska elförbrukningen per bruttoregionprodukt i tillverkningsindustrin ha minskat jämfört med år 2001.

 År 2012 ska användningen av eldningsolja ha minskat med 40 % jämfört med år 1990.

 År 2025 ska utsläppet av koldioxid från fossila bränslen ha minskat med 50 % jämfört med utsläppt mängd år 1990.

 År 2009 är energibehovet för uppvärmning och varmvatten vid nybyggnationer maximalt 90 kWh/m² golvarea (Atemp) för flerfamiljshus och 100 kWh/m² golvarea (Atemp) för enfamiljsvillor.

Frisk luft

 I Umeå kommun är målen för luftkvalitet samma som de av riksdagen beslutade nationella miljökvalitetsmålen.

Bara naturlig försurning

 År 2025 uppträder halten 50 µg/l eller högre av oorganiskt aluminium i högst 5 % av sträckan rinnande vatten med kända eller tidigare kända reproduktionsområden för öring.

Gifrfri miljö

 Senast år 2012 ska inga gifter förekomma som påverkar miljön eller hälsan för barn på skolor, förskolor, lekplatser och idrottsytor.

 Senast år 2025 är de förorenade områden som enligt rådande kunskapsläge innebär mer än en måttlig risk för människors hälsa och miljö undersökta och vid behov åtgärdade.

Skyddande ozonskikt

 I Umeå kommun är målen för skyddande ozonskikt samma som de av riksdagen beslutade nationella miljökvalitetsmålen.

Säker strålmiljö

 Vid all nybebyggelse av bostäder och lokaler utförs elanläggningarna med 5-ledarsystem.

 Vid större ombyggnationer av skolor och förskolor installeras 5-ledarsystem senast år 2012.

Ingen övergödning

 Senast år 2025 har alla sjöar över en hektar lägre halter av totalfosfor än 25 µg /l.

 Senast år 2012 uppfyller samtliga enskilda avlopp vid kommunens känsliga recipienter rening motsvarande längre gående än slamavskiljning.

 Senast år 2025 har alla befintliga enskilda avloppsanläggningar åtgärdats i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer.

Levande sjöar och vattendrag

 Senast år 2012 är konstruerade vandringshinder undanröjda eller åtgärdade om de inte har särskilda kulturella värden, eller annan funktion, som gör att de bör bevaras.

 Senast år 2012 är vattendrag som flottningsrensats återställda om de inte bedöms ha särskilt höga kulturella värden som gör att de bör bevaras.

 Senast år 2025 uppfyller vattendrag och sjöar de krav på vattenkvalitet som kan ställas för användning till bevattning av odling.

 Senast år 2025 har sänkta sjöar och våtmarker återfått sin ursprungliga nivå om sänkningen inte längre fyller någon funktion och en återställning förhöjer områdets natur, kultur eller friluftsvärden.

Grundvatten av god kvalitet

 Senast år 2012 är grundvattentillgångar av högt värde skyddade från exploatering med risker, t ex industrier och stora bostadsområden för påverkan på grundvattnet.

 Senast år 2012 är konfliktpunkter mellan grundvattentillgångar av högt värde utredda och vid behov åtgärdade.

Hav i balans samt levande kust och skärgård

 Allmänhetens tillgänglighet till kustens strandlinje ska inte minska.

Myllrande våtmarker

 Senast år 2012 är alla klass 1 våtmarker skyddade från exploatering och annan negativ påverkan.

 Allmänhetens tillgänglighet till tätortsnära våtmarker ska öka.

Levande skogar

 Senast år 2012 ska de skogsområden med höga sociala värden skötas så att rekreations-, natur- och friluftsvärden bevaras och utvecklas.

Ett rikt odlingslandskap

☹️ Arealen brukad jordbruksmark ska inte minska jämfört med 2005 års nivå.

☹️ Skyddsvärda betesmarker i hävd ska öka.

☹️ Senast år 2012 ska minst 30 % av den brukade jordbruksarealen odlas certifierad ekologiskt och 15 % av djurhållning för livsmedelsproduktion vara certifierad ekologiskt.

☹️ Senast år 2012 erbjuds minst 50 % ekologiska livsmedel i kommunens skolor, förskolor, handikapp- och äldreomsorg.

Storslagen fjällmiljö

Miljömålet Storslagen fjällmiljö berör inte Umeå kommun.

Ett rikt växt- och djurliv

☹️ År 2010 är förlusten av biologisk mångfald hejdad och arter försvinner inte från Umeås flora och fauna.

God bebyggd miljö

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas tillvara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktig god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Mål för bebyggelse

😊 Minst 50 % av nyttillkommande bebyggelse fram till år 2012 ska ske genom komplettering av befintlig bebyggelse och resterande del genom byggande i nyexploateringsområden.

Mål för grönsstruktur

☹️ Senast år 2012 ska grönsstrukturen vara utvecklad i befintlig bebyggelse genom tillskapande av nya grönområden och grönsstråk eller utveckling av befintliga grönområden. Nya områden som planeras och byggs har parker, lekplatser, ytor för spontanidrott och lättillgängliga mötesplatser för alla åldrar.

Mål för transporter

😊 Motorfordonstrafiken, mätt per invånare, ska minska i Umeå tätort.

❓ År 2014 utgör andelen resor som görs med kollektivtrafik, cykel eller till fots tillsammans minst 55 % av alla resor för boende inom Umeå tätort. År 2022 utgör andelen minst 65 % av alla resor.

Mål för buller

☹️ Antalet människor som utsätts för buller överstigande av riksdagen beslutade riktvärden ska minska.

😊 I första hand klara riktvärden vid nybebyggelse för buller och i andra hand, när det gäller kompletteringsbebyggelse tillämpa tyst sida. På den tysta sidan bör målsättningen vara en ekvivalentnivå på 45 dBA och riktvärdet för inomhus- nivå ska alltid klaras.

Mål för avfall

☹️ Avfallsets mängd per invånare ska minska.

😊 Hushållsavfallsets innehåll av farliga ämnen ska minska.

😊 Återvinning av avfall ska öka.

😊 Avfallshanteringen ska planeras utifrån ett regionalt tänk

2. Folkhälsa och tillgänglighet

Umeå kommun ska ha "Sveriges bästa folkhälsa 2020". Folkhälsoarbetet är en del av arbetet för Umeå som en hållbar stad. God folkhälsa innebär god fysisk och psykisk hälsa i alla grupper i samhället. Utgångspunkten för Umeå kommuns folkhälsoarbete är att skapa samhällsliga förutsättningar för hälsa på lika villkor. Av de 11 nationella folkhälsomålen utvärderas här de 6 tidigare prioriterade folkhälsomålen i Umeå kommun.

Målen indelas i fem strategiska områden:

1. Goda livsvillkor
2. Hälsöfrämjande livsmiljöer och levnadsvanor
3. Trygga och goda uppväxtvillkor
4. Minskat bruk av tobak och alkohol samt ett samhälle fritt från narkotika och dopning
5. Tillgänglighet och bemötande

I Umeå kommun är god folkhälsa ett mål i sig, men ses även som ett medel för att skapa en god tillväxt i kommunen. Vi arbetar aktivt med olika insatser för att förbättra möjligheterna för hela befolkningen att få en bra hälsa.

Både hälsofrämjande och det sjukdomsförebyggande arbete är viktigt. Arbetet riktas mot grupper eller hela befolkningen. Vi arbetar långsiktigt med fokus på att skapa stödjande livsmiljöer och öka frisk- och skyddsfaktorerna för invånarna.

Många olika aktörer är inblandade i folkhälsoarbetet. Umeå kommun samarbetar bl.a. med Landstinget, Länsstyrelsen, Region Västerbotten, och Umeå Universitet.

Folkhälsoarbetet ska utgå från de mänskliga rättigheterna och är en viktig del för att uppnå en socialt hållbar utveckling genom att skapa goda levnadsvillkor och utvecklingsmöjligheter för hela befolkningen i Umeå kommun.

Folkhälsa är ett resultat av den sammanlagda hälsan i en befolkning och mäts med indikatorer som till exempel medellivslängd, självupplevd hälsa, upplevelse av trygghet och förekomst av sjukdom.

I många av kommunens verksamheter och bolag är folkhälsa och tillgänglighetsfrågorna integrerade i ordinarie verksamhet. Avsnittet utvärderar bestämda indikatorer och kommer inte att redovisa enskilda åtgärder eller projekt som främjar målen. Under 2014 har ett nytt folkhälsomåls-dokument tagits fram, där tillagda prioriterade mål beskrivs.

2.1 Goda livsvillkor

I Umeå kommun ska alla oavsett kön, ålder, etnicitet, religion, trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och social bakgrund, ha lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter inom livets olika områden. Alla ska ha möjlighet till utbildning, jämlika levnadsvillkor, möjlighet till meningsfullt arbete samt en rimlig privatekonomi. Utöver detta ska barnfattigdomen minska. Här kan du läsa mer om Umeå kommuns prioriterade mål kopplade till de två första nationella Folkhälsomålen: 1. Delaktighet och inflytande i samhället, samt 2. Ekonomisk och social trygghet.

En grundläggande förutsättning för människors hälsa är ekonomisk och social trygghet. Det finns tydliga samband mellan ekonomi och hälsa. Arbetslöshet, ekonomisk stress och social otrygghet orsakar ohälsa, framförallt psykisk ohälsa, samt leder till ökad ojämlikhet i hälsa. Fattigdom och dålig hälsa följs åt. Höginkomsttagare har en bättre hälsa än genomsnittet. Lågutbildade har fler hälsoproblem än högutbildade. Att jobba för att förbättra förutsättningarna för god hälsa för dem som har sämst utgångsläge är ett viktigt folkhälsopolitiskt mål.

Delaktighet och inflytande i samhället

Delmål: Antal medborgare som deltar i valet ska öka.

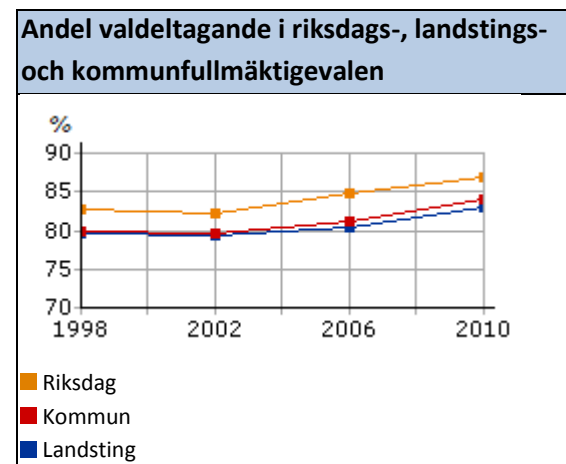
Beskrivning

Ett samhälle som är rikt på goda relationer, delaktighet och sociala nätverk främjar hälsa och förebygger sjukdom. Möten mellan människor, spontant eller arrangerat, ökar förståelsen och tilliten till varandra. Det är därför viktigt med arenor som stimulerar till gemenskap och som berikar och stödjer individens möjligheter att hantera olika livssituationer.

Delaktighet och inflytande är viktiga förutsättningarna för folkhälsan. Delaktighet kan gälla både allmänna val, sociala och kulturella aktiviteter liksom delaktighet i samhällsutvecklingen. För att uppnå målet är det speciellt viktigt att stärka möjligheten för ekonomiskt utsatta personer, barn och ungdomar samt äldre till delaktighet och inflytande i samhället.

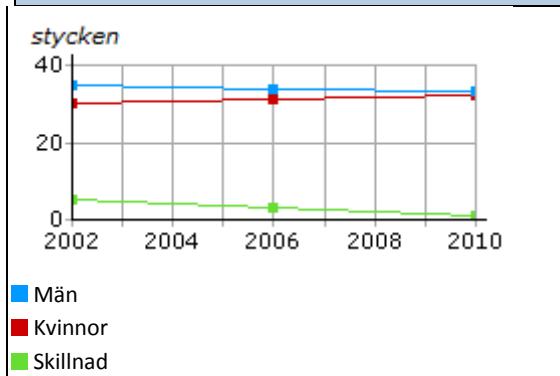
Bedömning

Målet har uppnåtts. Valdeltagande i Umeå kommun har genomgående ökat. Detta gäller för såväl val till kommunfullmäktige som landstingsfullmäktige samt till riksdagen.

Datakälla: SCB, Valstatistik, Valmyndigheten fr.o.m. 2010

Antal män och kvinnor valda till kommunfullmäktige

Kommentar: Parallellt med att valdeltagandet har ökat, så har jämställdheten i kommunfullmäktige förbättrats genom att fler kvinnor valts in och att gapet mellan andel män och andel kvinnor därmed har sjunkit. Datakälla: SCB

😊 Ekonomisk trygghet

Delmål: Sysselsättningsgraden, särskilt bland unga vuxna, utomnordiskt födda och personer med funktionsnedsättning ska öka.

Beskrivning

I Umeå ska det vara tryggt och säkert att bo och leva. Alla ska ha förutsättningar att leva ett självständigt liv med jämlika levnadsvillkor, utbildning, tillgång till meningsfullt arbete och sysselsättning samt en rimlig privatekonomi.

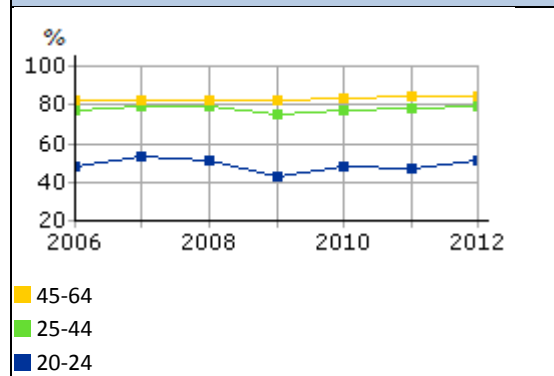
De ekonomiska och sociala villkor människor lever under har stor betydelse för hälsan, det finns en stark koppling mellan fattigdom och ohälsa. En stark samhällsgemenskap präglad av solidaritet mellan människor, anses vara grunden för en god hälsa på lika villkor. Att människor har arbete och meningsfylld sysselsättning och inte upplever utanförskap betyder mycket för hälsan. Känslan av trygghet är central för människors välbefinnande.

Bedömning

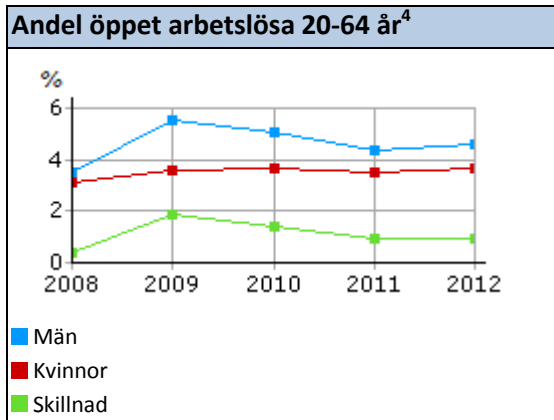
Målet har delvis uppnåtts. Andelen unga vuxna som förvärvsarbetar har varit oförändrad mellan 2008 och 2012.

Sysselsättningsgraden i Umeå kommun har under samma tid ökat något, framförallt i åldersgruppen 45-64 år. Ökningen har dock inte kommit målgruppen unga vuxna till godo. Umeå kommun saknar idag värden för andelen förvärvsarbetande inom grupperna utomnordiskt födda och personer med funktionsnedsättning.

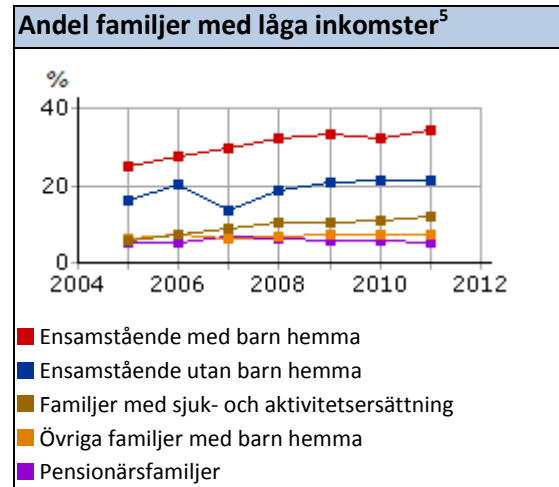
Andel av befolkningen mellan 20-64 år som förvärvsarbetar

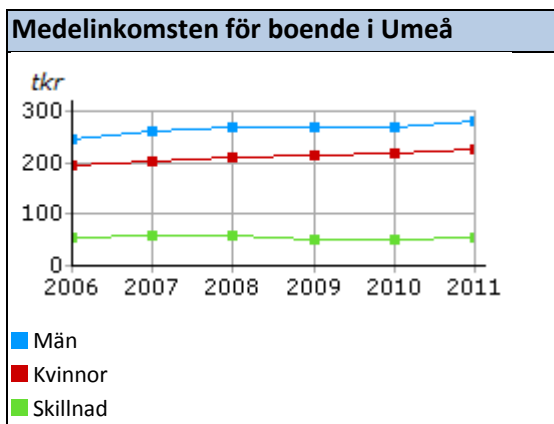
Kommentar: Sett till hela befolkningen har andelen förvärvsarbetande ökat marginellt. 2008-2012. Vilket beror på en marginell ökning hos åldersgruppen 45-64 år. I åldersgruppen 20-24 år (vilket enligt delmålet är en av de prioriterade grupperna) var andelen förvärvsarbetande samma för åren 2008 och 2012 (51 %). För de andra två prioriterade grupperna saknas för närvarande statistik. Datakälla: SCB

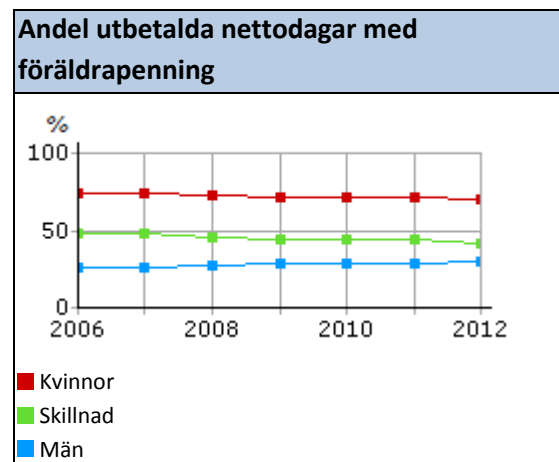
Kommentar: Under 2008-2009 steg arbetslösheten, därefter har den sjunkit men ligger fortfarande på en högre nivå år 2012 än år 2008. Datakälla: Arbetsförmedlingen, SCB

Kommentar: Familjer med låga inkomster har ökat under perioden 2005- 2011. Ett viktigt folkhälsomål är att minska klyftorna i samhället. Datakälla: Statens folkhälsoinstitut, Folkhälsodata

Kommentar: Kvinnor och mäns löner har ökat under perioden 2008-2011. Gapet kvarstår dock, män tjänar mer än kvinnor. Datakälla: SCB

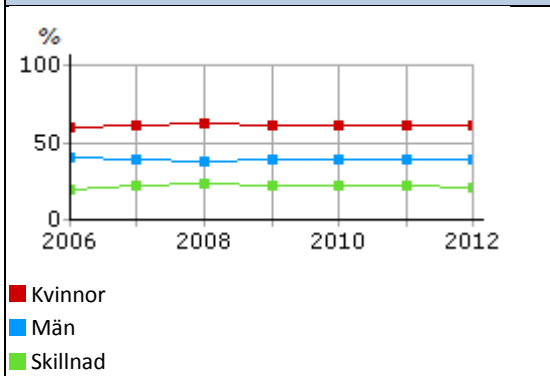

Kommentar: Kvinnor tar ut större andel av föräldrapenningen. Män är dock föräldralediga längre med sina barn idag än 2008. Vilket är en positiv trend, för ökad ekonomisk och social jämställdhet. Datakälla: SCB

⁴ Arbetskraften beräknas som summan av antalet förvärvsarbetande, antalet öppet arbetslösa och antalet arbetssökande i program med aktivitetsstöd. Andelen arbetslösa relateras till arbetskraften två år tillbaka. Beräkningsmetoden är ny för 2012 men för jämförelse bakåt i tiden har omräkning för tidigare årgångar gjorts.

⁵ Med låginkomsttagare menas familjer med inkomst (per konsumtionsenhet) under 60 % av medianinkomsten. 60 % under medianinkomsten för 2011 = 94 384 kr, 60 % under medianinkomsten för 2010 = 90 293 kr, 60 % under medianinkomsten för 2009 = 88 669 kr, 60 % under medianinkomsten för 2008 = 87 661 kr

Andel utbetalda nettodagar med tillfällig föräldrapenning för vård av barn (VAB)

Kommentar: Kvinnor är hemma mer med sina barn vid sjukdom än vad män är. Skillnaden har dock minskat mellan 2008 till 2012. Datakälla: SCB

😊 Social trygghet

Delmål: Kunskapsstaden Umeå ska utvecklas genom tillgång till god utbildning och ett livslångt lärande, som en förutsättning för att hantera förändringar och nå en hållbar utveckling.

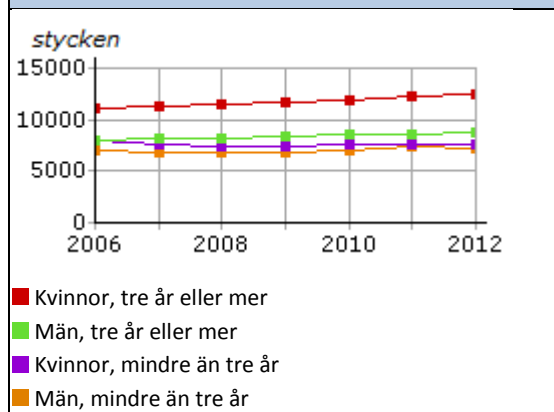
Beskrivning

Utbildning är i ett långsiktigt perspektiv avgörande för en ekonomisk välfärd för enskilda personer. Ett utbildningssystem med hög kvalitet som ger alla barn, unga och vuxna möjligheter att utvecklas, känna social trygghet och utbilda sig är därmed en viktig faktor för arbete och för den framtida hälsa. Undersökningar visar att det finns ett starkt samband mellan utbildning och hälsa. Lågutbildade har betydligt fler hälsoproblem än högutbildade. Högutbildade har inte bara ekonomiska och sociala förmåner utan också större sannolikhet att hålla sig friska.

Bedömning

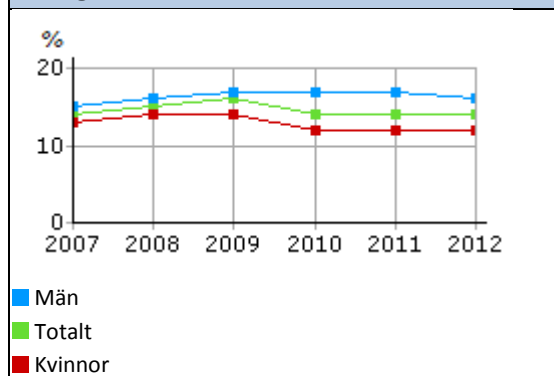
Målet har delvis uppnåtts.

Antal män och kvinnor med eftergymnasial utbildning på mindre respektive mer än tre år.

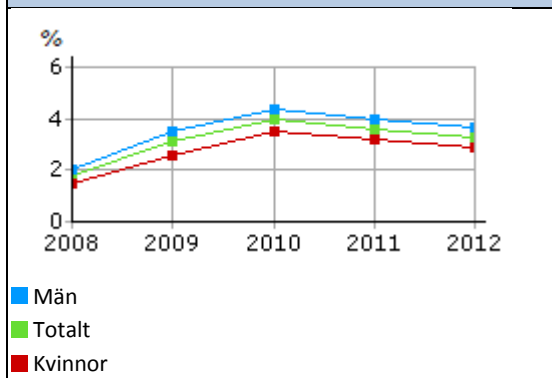
Kommentar: Utbildningsnivån har ökat och intressant att notera är att fler kvinnor än män har mer än tre års högskolestudier. Datakälla: SCB

Andel av befolkningen som har lågt socialt deltagande, rullande 4-årsmedelvärden

Kommentar: Andelen medborgare som har lågt socialt deltagande har sjunkit mellan 2008 och 2012. Skillnaderna mellan kvinnor och män har ökat under samma period. Datakälla: Statens folkhälsoinstitut, Nationella folkhälsoenkäten

Andel personer i program med aktivitetsstöd i åldrarna 20-64 år.

Kommentar: Aktivitetsstödet ökade kraftigt mellan perioden 2008-2010, men har därefter minskat fram till år 2012. Vi har dock inte nått tillbaka till de lägre nivåer som var innan 2008. Datakälla: Arbetsförmedlingen (antal arbetslösa), SCB (antal förvärvsarbetande i nattbefolkningen) och egna beräkningar.

2.2 Hälsöfrämjande livsmiljöer och levnadsvanor

Den fysiska omgivningen; luft, mark, vatten samt den bebyggda miljön, det vill säga boende, skola, fritid, transporter och konsumtion är alla områden som påverkar förutsättningar för folkhälsan på individuell nivå. I Umeå kommun ska medborgarna ha tillgång till rent vatten och säkra livsmedel. Vidare ska det finnas möjlighet till friluftsliv och fysisk aktivitet. Här kan du läsa mer om Umeå kommuns prioriterade mål kopplade till de nationella Folkhälsomålen 9 och 10; ökad fysisk aktivitet, samt goda matvanor och säkra livsmedel.

Fysisk aktivitet är av stort värde när det gäller att förebygga sjukdom. Rörelse minst 30 minuter om dagen räcker för att inte utveckla sjukdom av inaktivitet. Fysisk aktivitet motverkar en rad sjukdomar och hälsotillstånd som till exempel hjärt- och kärlsjukdomar, åldersdiabetes, tjocktarmscancer, depression och benskörhet. Målet är att samhället bör planeras för att öka vardagsmotionen och fysisk aktivitet för hela befolkningen. Att planera för grönområden inom 300 meter från bostaden är ett mål i Umeå kommun som har stort socioekonomiskt värde.

Maten är viktig för hälsan. Idag ser vi en ökad övervikt vilket påverkar folkhälsan negativt. Det är viktigt att medborgarna har kunskaper om sambandet mellan kost och hälsa.

😊 Ökad fysisk aktivitet

Delmål: Andelen av befolkningen i procent som uppger att de är fysiskt aktiva på minst måttlig nivå, minst 30 minuter per dag ska öka.

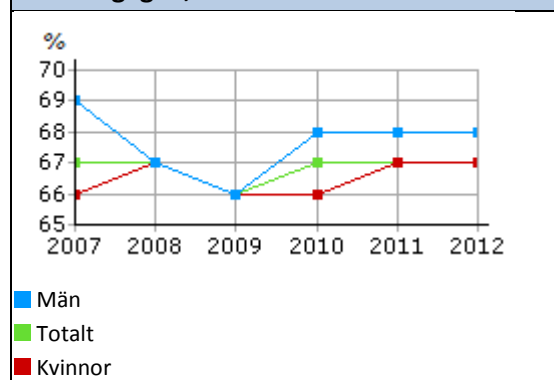
Beskrivning

I Umeå kommun ska det finnas goda förutsättningar för friluftsliv och fysisk aktivitet för hela befolkningen i livets alla skeenden. Samhället behöver planeras för ökad fysisk aktivitet. Vardagsmotion ger de största hälsoeffekterna. Med fokus på sociala, ekonomiska och fysiska faktorer nås större effekter på vardagsmotion och folkhälsa än av att enbart påverka individen. När individen stimuleras till att öka sin andel av aktiva transporter genom att cykla och gå främjas hälsa.

Bedömning

Målet har inte uppnåtts, men andelen som uppger att de är fysiskt aktiva minst 30 minuter per dag har inte heller sjunkit.

Andelen av befolkningen som är fysiskt aktiv dagligen, rullande 4-årsmedelvärden

Kommentar: Andelen medborgare i Umeå som säger sig vara fysiskt aktiva minst 30 minuter per dag ligger ungefär på samma nivå mellan åren 2008-2012. En notering här kan vara att det är självskattat mått och att procentsiffran troligtvis ligger lägre. Datakälla: Statens folkhälsoinstitut, Nationella folkhälsoenkäten

☹ Goda matvanor och säkra livsmedel

Delmål: I Umeå kommun ska medborgarna ha tillgång till säkra livsmedel och ha goda matvanor.

Beskrivning

Maten står för mycket i våra liv, den ger oss energi för att vi ska orka vara aktiva och näringsämnen så att vi kan hålla oss friska, växa och förnya våra celler. Det bästa är en varierad kost med ett rikligt inslag av frukt och grönsaker. Att öka andelen vegetabilier i kosten och minska köttkonsumtionen bidrar till en minskning av energi- och vattenförbrukning samt utsläppen av växthusgaser. Att följa säsongen, odla, plocka själv, köpa närodlat, ekologiskt och fairtrade-märkt är bra både för folkhälsan och miljön.

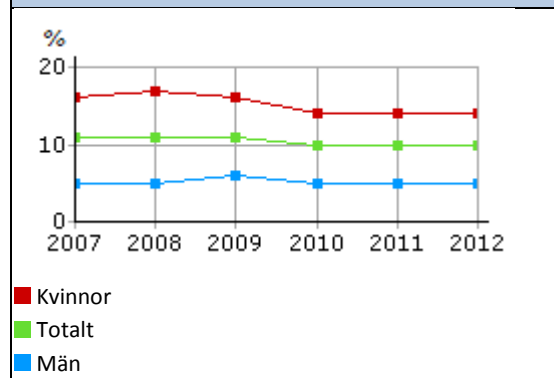
Vitaminer och mineraler är ämnen som är livsnödvändiga för kroppen. Vissa vitaminer kan kroppen tillverka själv, men de flesta vitaminer, liksom mineralerna, måste tillföras. Frukt och grönt är bra källor till flera av dessa ämnen. Flera studier visar att frukt och grönsaker bidrar till att skydda mot sjukdomar, som olika typer av cancer, högt blodtryck, höga nivåer av det onda kolesterolet (LDL) i blodet, hjärt- och kärlsjukdom och typ 2-diabetes. Skyddet kan bero på innehållet av olika ämnen i växterna, som fiber, folat, karoten, lykopen, vitamin C och antioxidanter, och hur de samverkar.

Läs mer om lokala mål för ekologisk mat i Umeå kommun under Miljö och natur i denna rapport.

Bedömning

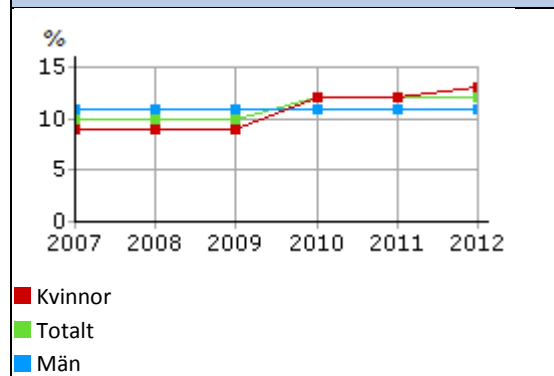
Målet har inte uppnåtts.

Andel invånare med rekommenderat intag av frukt och grönsaker, rullande 4-årsmedelvärden.

Kommentar: Intag av frukt och grönt har minskat något. En försämring mellan åren 2008 och 2012. Datakälla: Statens folkhälsoinstitut, Nationella folkhälsoenkäten

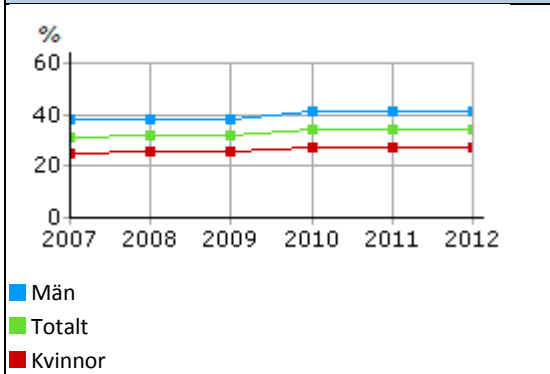
Andel av befolkningen med fetma⁶, rullande 4-årsmedelvärden

Kommentar: Allt fler i Umeå har en vikt som räknas till fetma och ökningen står kvinnor för. Datakälla: Statens folkhälsoinstitut, Nationella folkhälsoenkäten

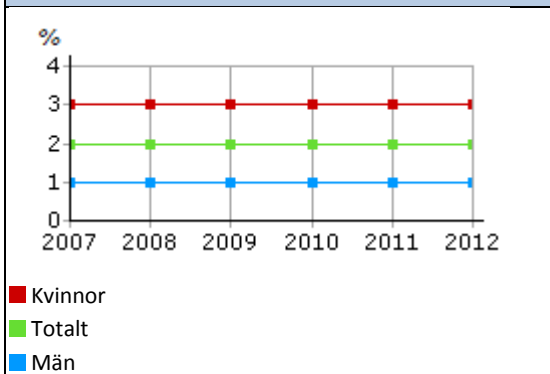
⁶ Med fetma menas de personer som har ett Body Mass Index (BMI) som är högre än 30. BMI baseras på ett visst förhållande mellan individers vikt och längd (kg/m²) och räknas ut genom att dela vikten i kg med längden (i meter) multiplicerat med längden (i meter).

Andel överviktiga⁷, rullande 4-årsmedelvärden.

Kommentar: Fler män och kvinnor i Umeå har blivit överviktiga. En försämring har skett mellan åren 2008 och 2012. Datakälla: Statens folkhälsoinstitut, Nationella folkhälsoenkäten

Andel av befolkningen med undervikt⁸, rullande 4-årsmedelvärden.

Kommentar: Ingen förändring av statistiken för undervikt. Noteras kan dock göras att fler kvinnor än män lider av undervikt.

Umeå kommun arbetar även mot ett mål om att andelen elever som är normalviktiga och äter skollunch ska öka. Datakälla: Statens folkhälsoinstitut, Nationella folkhälsoenkäten

⁷ Med övervikt menas de personer som har ett Body Mass Index (BMI) som är mellan 25 och 30. BMI baseras på ett visst förhållande mellan individers vikt och längd (kg/m²) och räknas ut genom att dela vikten i kg med längden (i meter) multiplicerat med längden (i meter).

⁸ Med undervikt menas att personen har ett BMI som är under 19. BMI baseras på ett visst förhållande mellan individers vikt och längd (kg/m²) och räknas ut genom att dela vikten i kg med längden (i meter) multiplicerat med längden (i meter).

🔍 Psykisk hälsa

Delmål: Den psykiska hälsan ska förbättras. Unga ska ha en god psykisk hälsa. Stöd och hjälp ska ges för att ge bättre hemförhållanden till barn, vars föräldrar har ett missbruk, fysisk eller psykisk funktionsnedsättning.

Beskrivning

Det ska finnas förutsättningar för att känna sig glad och trygg, att uppleva tillit och en meningsfull tillvaro samt att ha en känsla av att vara en del av samhället där man har möjlighet att påverka sin situation i positiv riktning.

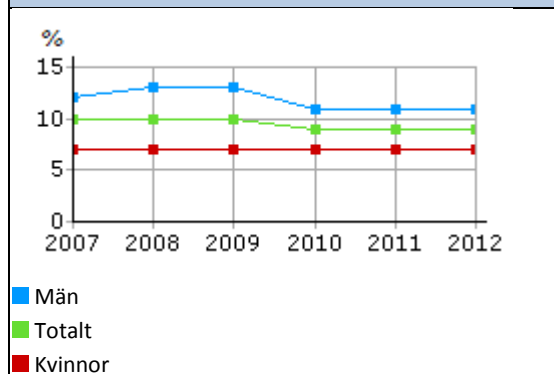
Bedömning

Målet har inte bedömts ännu.

Åtgärder genomförda som främjar målet:

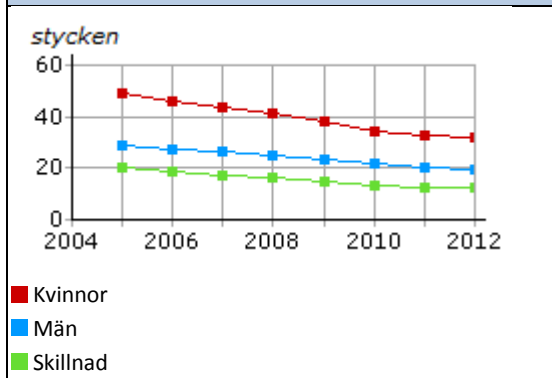
- Samarbete med Västerbottens läns landsting
- Resultatanalys från UNGA 14

Andel som saknar emotionellt stöd, rullande 4-årsmedelvärden

Kommentar: Skillnader mellan andelen män och kvinnor som uppger sig sakna emotionellt har förbättrats mellan åren 2007-2012. Notering kan dock göras att nivån ligger på samma nivå för kvinnor medan det är andelen män som säger sig sakna emotionellt stöd som har minskat. Datakälla: Statens folkhälsoinstitut, Nationella folkhälsoenkäten

Antal ohälsodagar⁹ per person, mellan 20-64 år

Kommentar: Andelen medborgare som varit sjukskrivna i Umeå har minskat. Ohälsotalet har minskat mellan perioden 2005-2012. Störst minskning återfinns bland kvinnor. Datakälla: Försäkringskassan

⁹ Ohälsotalet är Försäkringskassans mått på frånvarodagar som ersätts från sjukförsäkringen under en 12-månadersperiod.

2.3 Trygga och goda uppväxtvillkor

Förhållanden under barn- och ungdomsåren har stor betydelse för både den psykiska och fysiska hälsan under hela livet. Barns hälsa påverkas i hög grad av vårdnadshavarens/vårdnadshavarnas sociala tillhörighet. Här kan du läsa mer om Umeå kommuns prioriterade mål kopplade till det nationella folkhälsomålet nummer 3, trygga och goda uppväxtvillkor. I Umeå ska levnadsvillkoren för barn och unga vara trygga och goda. Goda sociala villkor ska skapas för barn och ett gott stöd ges till båda föräldrarna under hela barnets uppväxt. Utanförskapet och den ekonomiska utsattheten ska minska. Kompletteringar kommer att göras med resultatet från UNGA 14.

Det är av stor betydelse att barn som har en utsatt livssituation får den uppmärksamhet och omsorg som krävs med utgångspunkt från deras förutsättningar. Här är olika föräldrastödjande insatser och det sociala nätverket runt barn och unga av stor betydelse. Socialtjänstens individ- och familjeomsorg, barnomsorg, skola och fritidsverksamhet är exempel på arenor som har stor kontakt med barn, unga och deras föräldrar. Genom insatser som påverkar familjeförhållande och skolförhållanden kan barn och ungdomars hälsa främjas och skillnader i uppväxten utjämnas. Utbildningsinsatser är en viktig faktor. Godkända betyg i grundskolan och gymnasiet ger goda möjligheter till arbete och delaktighet i samhället.

☹ Barnfattigdom

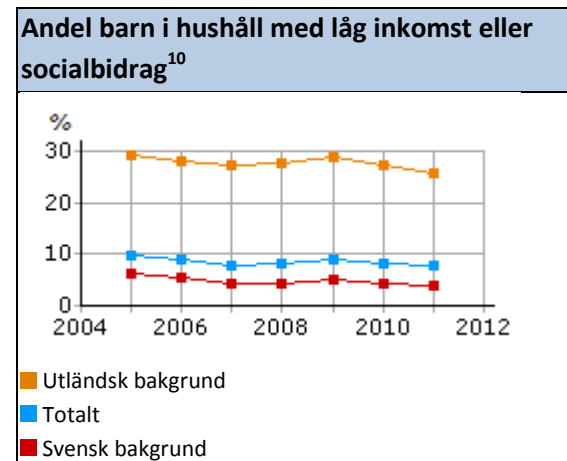
Delmål: Barnfattigdomen ska minska

Beskrivning

Att "Barnfattigdomen ska minska" är en av Umeå kommuns övergripande målsättningar. Idag lever 7,7 % av barnen i Umeå i ekonomiskt utsatta hushåll. Barn till ensamstående mödrar och personer med utländsk bakgrund löper högre risk för ekonomisk utsatthet än andra.

Bedömning

Målet har delvis uppnåtts. Andelen barn som växer upp i hem med låga inkomster har sjunkit. Mycket kvarstår dock att göra inom detta område för att minska barnfattigdomen ytterligare.

¹⁰ Med 'låg inkomst' menas lägsta utgiftsnivå baserad på den socialbidragsnorm, som fastställdes på 1980-talet (med inflationsuppräknningar) och en norm för boendeutgifter. Om inkomsterna understiger normen för dessa utgifter definieras detta som låg inkomst. Med socialbidrag menas att sådant erhållits minst en gång under året. Med utländsk bakgrund menas minst en utlandsfödd förälder.

Kommentar: Andelen fattiga barn har minskat i Umeå. De flesta fattiga barn återfinns i familjer med utländsk bakgrund. Åtgärder för dessa familjer bör därför prioriteras. Datakälla: SCB, Totalräknad inkomststatistik

😊😞 Utbildning

Delmål: (a) Andelen av befolkningen med hög utbildningsnivå ska öka. (b) Alla som går ut årskurs 9 ska ha godkända betyg.

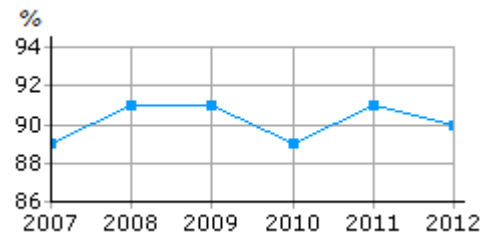
Beskrivning

En skola av god kvalitet är av största betydelse för barn och ungdomars uppväxtmiljö. Med kvalitet avses i detta bokslut utbildningsresultat, personalresurser och elevernas trivsel. Tillgång till kunskap och utbildning bidrar till ungas självkänsla och framtidstro och är en viktig bestämningfaktor för framtida hälsa. Två viktiga indikatorer för att följa utvecklingen i kommunen är andelen unga som är behöriga till gymnasiestudier respektive andelen som fullföljt sina gymnasiestudier. Resultatet från rapporten [UNGA 14](#), som håller på att tas fram, kommer att ligga som underlag för fortsatt arbete för barn och ungas hälsa.

Bedömning

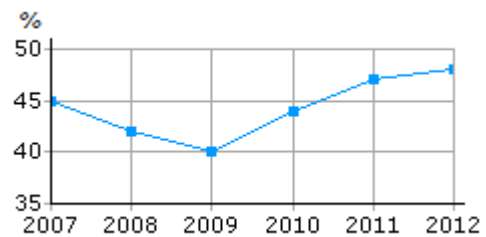
Målet utgörs av två delmål varav det ena – andelen av befolkningen med hög utbildningsnivå ska öka - uppnåtts och det andra – alla som går ut åk 9 ska ha godkända betyg - inte uppnåtts.

Andel med grundläggande behörighet till universitet och högskola, av elever i huvudmannens skolor

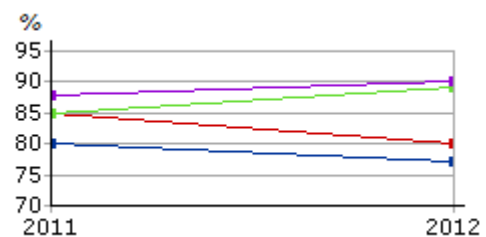
Kommentar: Andelen behöriga till universitet och högskola har minskat marginellt mellan åren 2008 och 2012. Datakälla: Skolverket

Andel elever i folkbokförd kommun som börjat på högskolan inom 3 år efter avslutad gymnasieutbildning

Kommentar: Andelen medborgare som påbörjat högskola har ökat. En förbättring mellan åren 2008 och 2012. Datakälla: SCB

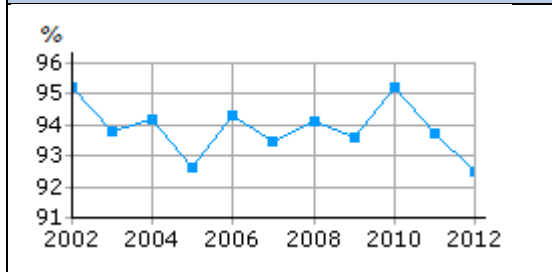
Andel behöriga till gymnasieskolan uppdelat på teoretiskt- och yrkesgymnasium

■ Behörig till yrkesprog, flickor
■ Behörig till yrkesprog, pojkar
■ Uppnått målen i alla ämnen, flickor
■ Uppnått målen i alla ämnen, pojkar

Datakälla: SCB

Andelen elever som har godkänt betyg i ämnet- idrott och hälsa

Kommentar: Andelen elever som har godkänt betyg i ämnet idrott och hälsa har minskat mellan 2008 och 2012. Datakälla: SCB

Skolidrotten är en arena för att öka barns möjligheter till läran om den egna kroppen och vikten av fysisk aktivitet. Ökade resurser till skolidrotten och införande av åtgärdsprogram för de som inte når målen är av stor vikt för barn och ungas framtida hälsa.

2.4 Minskat bruk av tobak och alkohol samt ett samhälle fritt från narkotika och dopning

Bruket av beroendeframkallande medel och spelberoende är viktiga bestämningsfaktorer för hälsan. Tobak är den enskilt största hälsorisken i Sverige. Passiv rökning skadar dessutom barn genom att bidra till ökade allergier, luftvägssjukdomar och plötslig spädbarnsdöd. Umeå kommun arbetar aktivt för att förebygga riskbruk av tobak och alkohol, samt bruk av dopning och narkotika. Vidare arbetar kommunen med att förebygga brottslighet kopplat till missbruk. Beslutet om rökfri arbetstid som infördes 2014 är ett steg i rätt riktning. Visionen är att Umeå kommun på sikt är tobaksfri. Här kan du läsa mer om Umeå kommuns prioriterade mål kopplade till det nationella folkhälsomålet nummer 11, Minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande om pengar.

Minskat bruk av tobak, alkohol, narkotika och dopning

Delmål: Barn och ungas bruk av tobak och droger ska minska. Berusningsdrickande och riskkonsumtion av alkohol ska minska.

Beskrivning

I Umeå kommun ska barn och ungdomar upp till 18 år ha en alkohol- och tobaksfri uppväxt. Berusningsdrickande och riskkonsumtion bland vuxna ska minska för att motverka missbruk och alkoholskador.

Bedömning

Målet har delvis uppnåtts.

Tobaksanvändningen minskar medan det riskabla berusningsdrickandet ökat hos kvinnor och minskat hos män. Vad gäller tobak är det dock en så pass svagt positiv trend att målet endast bedöms som delvis uppnått.

Den 1 januari 2014 infördes rökfri arbetstid i Umeå kommun efter ett beslut i kommunstyrelsen. Det innebär att man under arbetstid och raster inte ska röka. Under lunchtid, som är anställdas egen fria tid, finns inga restriktioner. Kommunstyrelsen beslutade också att barn och unga i all kommunal verksamhet har rätt till tobaksfria möten.

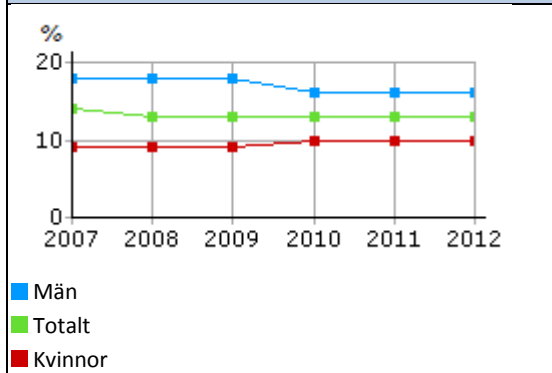
Beslutet är ett led i arbetet att skapa miljöer som stödjer tobaksfrihet och i linje med de nationella folkhälsomålen inom tobaksområdet.

En viktig del i det förebyggande arbetet är tobaksfria möten med barn och ungdomar i kommunens verksamheter. Det innebär att alla som möter barn och unga i verksamheten just vid mötestillfället inte bör använda någon form av tobak. Med vuxna förebilder som inte använder tobak utsätts inte barn och unga för tobak och det förväntas minska risken att de själva börjar använda tobak.

[UmeBRÅ](#) är ett sektorsövergripande råd i alkohol-, drog och brottsförebyggande frågor. BRÅ ska också fungera som resurs och styrgrupp i olika samverkansfrågor till

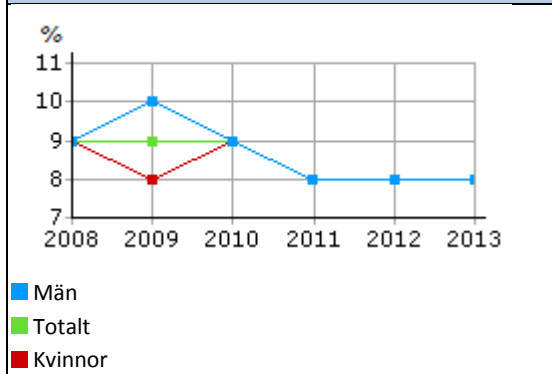
kommunens alkohol-, drog- och brottsförebyggande program.

Andel med riskabla alkoholvanor, rullande 4-årsmedelvärden

Kommentar: Mellan åren 2008 och 2012 har andelen kvinnor med riskabla alkoholvanor ökat medan andelen män med riskabla alkoholvanor minskat något. Datakälla: Statens folkhälsoinstitut, Nationella folkhälsoenkäten

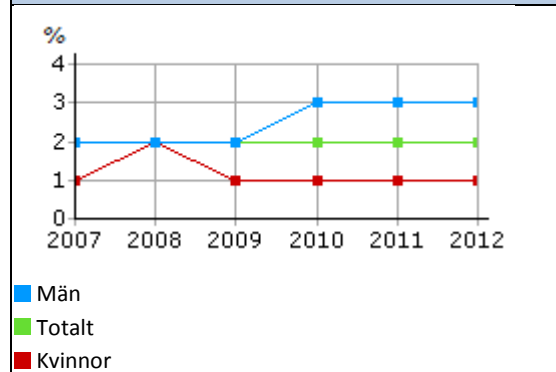
Andelen som röker dagligen, rullande 4-årsmedelvärden

Kommentar: Andelen som röker har minskat under perioden 2008- 2013. Störst minskning ses bland männen. Datakälla: Statens folkhälsoinstitut, Nationella folkhälsoenkäten.

Bruket av beroendeframkallande medel är viktiga bestämningsfaktorer för hälsan. Tobak är den enskilt största hälsorisen i Sverige. Omkring 6 400 personer dör årligen i förtid av egen rökning och ytterligare 500 av passiv rökning.

Andelen som har använt cannabis senaste året, rullande 4-årsmedelvärden

Kommentar: Andelen som använder cannabis ligger ungefär på samma nivå under perioden 2008- 2012. Notera att andelen män som använder cannabis har ökat. Datakälla: Statens folkhälsoinstitut, Nationella folkhälsoenkäten

2.5 Tillgänglighet och bemötande

Att arbeta med tillgänglighetsfrågor höjer kvalitén i samhället för alla och är inte bara kopplat till personer med funktionsnedsättning. Målsättningen är att Umeå kommun ska vara Sveriges tillgängligaste kommun 2020.

En god tillgänglighet är avgörande för att alla medborgare skall kunna delta på lika villkor. Alla i samhället ska ha samma möjlighet att gå och handla, besöka en teater eller bara fritt kunna röra sig i staden. Det finns fortfarande mycket kvar att göra för att öka samhällets tillgänglighet för alla. Därför har riksdagen beslutat att alla enklare hinder i publika lokaler och på allmänna platser måste

undanröjas. Målet är att Enkelt Avhjälpna Hinder, EAH, ska vara undanröjda till 2010. Detta är ett pågående arbete som kommer att utvärderas i kommande utvärderingar.

Åtgärder genomförda som främjar målområdet:

- Framtagande under 2013-2014 av en ny strategi för tillgänglighetsfrågor, [Tänk till, gör rätt- strategi för tillgänglighetsarbete i Umeå kommun](#)
- Framtagande under 2012 av [Jämlika möten- en guide till bättre bemötande i Umeå kommun.](#)

Tillgänglighetsindikatorer kommer att visas i kommande version av Livsmiljöbarometern.

3. Miljö och natur

Människan är beroende av naturen för vår egen välfärd. Den tillhandahåller luft som vi andas, mat som vi äter, rekreationsmiljöer, förnyelsebar energi, virke till bostäder m.m. Under miljö och natur följs de lokala miljömålen upp. De 41 lokala miljömålen har delats in i fyra tematiska grupper för att förtydliga deras samband: naturen, vattnet, luften och klimatet, samt staden.

En del mål är mätbara och följs upp med hjälp av indikatorer och nyckeltal där utvecklingen och trenden över åren redovisas i diagram. Andra mål är inriktningsmål där de mest relevanta åtgärder som har genomförts mellan 2008 och 2013 för att främja målen redovisas. De lokala miljömålen har i vissa fall olika tidsramar, om inte tidsramar anges i målet redovisas åren 2008 – 2013 i livsmiljöbokslutet. Eftersläpning av statistik kan göra att data inte finns tillgängligt för alla år.

De åtgärder och aktiviteter som redovisas i Livsmiljöbokslutet är en del av allt som görs inom området. I många av kommunens verksamheter och bolag är hållbarhetsfrågorna integrerade i ordinarie verksamhet. Utöver detta har kommunen även gjort satsningar inom olika projekt till exempel Kulturhuvudstadsåret, Hållbara Ålidhem och Be Green Umeå. Kulturhuvudstadsåret bidrar till en hållbarare livsstil i och med att det erbjuder konsumtion av upplevelser som ett alternativ till konsumtion av till exempel varor. Hållbara Ålidhem är ett projekt med en övergripande målsättning att minska energianvändningen i området, skapa trivsammare och tryggare miljö och omvandla Ålidhem till den hållbara stadsdelen. Be green Umeå har framgångsrikt jobbat med beteendepåverkan och fått många Umeabor att förändra sina resvanor till att bli mer hållbara.

3.1 Naturen

Naturen tillhandahåller värdefulla ekosystemtjänster, dvs. nyttor för samhället, som i de flesta fall är kopplade till biologisk mångfald. Skogarna är inte bara en källa till virke, utan också viktiga rekreativmiljöer. Tillgång till skogar och andra naturmiljöer är viktiga för vår hälsa och vårt välbefinnande. Ett öppet och attraktivt kulturlandskap förutsätter ett levande jordbruk som främjar den biologiska mångfalden, t ex på artrika betesmarker. Här kan du läsa mer om Umeå kommuns lokala miljömål kopplade till de fyra nationella miljömålen; Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap samt Ett rikt växt- och djurliv.

Levande skogar

Skydd av skog med sociala värden

Delmål: Senast år 2012 ska de skogsområden med höga sociala värden skötas så att rekreativ-, natur- och friluftsvärden bevaras och utvecklas.

Bedömning

Målet har delvis uppnåtts.

I Umeå tätort finns det många stadsdelskogor som bidrar till en trivsam stadsbild och rekreation. Sammanlagt finns det 950 ha stadsdelskogor skyddade i detaljplaner. Kring staden Umeå finns det större skogsområden med stora värden för rekreation och friluftsliv. Enligt grönstrukturstrategin i den fördjupade översiktsplanen för Umeås tillväxtområde så bör ett skogsområde kunna nås inom 500 m från bostaden. Planen pekar ut 18 större

strövområden som friluftsområden. Enligt riktlinjer i planen ska det inte inom dessa områden ske några planläggningar eller åtgärder som på ett påtagligt sätt påverkar rekreativvärdena inom områdena negativt. Skogsbruk inom kommunala skogar bedrivs inom dessa områden med hänsyn till rekreativintressen.

Åtgärder genomförda som främjar målet:

- Skogar med höga sociala värden har kartlagts
- För Bölesholmarna, Öns strandskogor och Stadsliden har det mellan 2008 och 2013 tagits fram eller påbörjats arbete med nya skötselplaner för att bevara och utveckla områdenas rekreativvärden.
- Ny Skogsbruksplan för kommunala skogar, där sociala värden beaktas ska tas fram.
- Enligt de fördjupade översiktsplanerna ska det på sikt tas fram en skötselplan för Nydalaområdet och en mångbruksplan för Kullaområdet.
- Nästintill alla av Umeå kommuns skolor har tillgång till en skolskog som kan nyttjas för skolans utomhuspedagogik och friluftaktiviteter.

Det finns inga planer på att skydda tätortsnära skogar genom nya lokala naturreservat.

Ett rikt växt- och djurliv

😊 Biologisk mångfald

Delmål: År 2010 är förlusten av biologisk mångfald hejdad och arter försvinner inte från Umeås flora och fauna.

Beskrivning

Umeälvens älvslandskap har många värdefulla naturmiljöer och är Umeås mest artrikaste landskap. Skogsmiljöer i älvslandskapet domineras av lövskogar som är de artrikaste miljöerna i vår region. Lövskogar i älvslandskapet är inte statiska. Mosaiken av öppna ytor, buskar, snår-, ung-, och uppväxta skogar förändras kontinuerligt över tiden.

Bedömning

Målet har delvis uppnåtts.

Åtgärder genomförda som främjar målet:

- Skyddsvärda naturmiljöer uppdateras kontinuerligt i planeringsunderlagen och tas hänsyn till i detaljplaneringen, bygglov och tillståndsärenden.
- I de fördjupade översiktsplanerna tagna mellan 2008 och 2013 finns skyddsvärda naturmiljöer och viktiga ekologiska spridningskorridorer¹¹ utpekade för att skapa goda förutsättningar att bevara den biologiska mångfalden.
- För Umeälvslandskapet är antalet häckningar av mindre hackspett en indikator för att följa upp förekomsten av artrika lövskogar på landskapsnivå.

Den trenden är än så länge positiv och Umeå kommuns mål om att det långsiktigt ska finnas goda förutsättningar för 15 – 18 häckningar av mindre hackspett har nåtts.

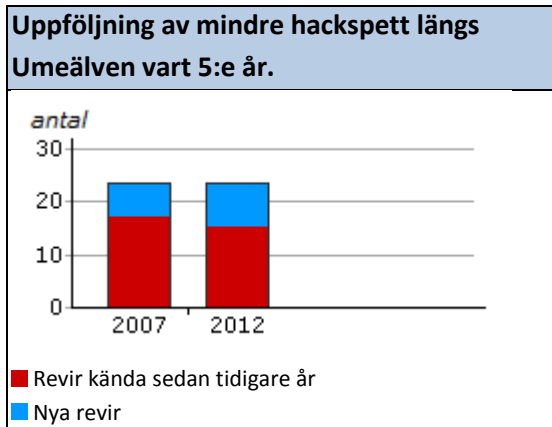
- Bedömningsgrunder för stränder naturvärden: Den nya strandskyddslagen från 2009 ska, förutom att trygga den allemansrättsliga tillgången till strandområden även bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet längs stränderna. Umeå kommun har i samarbete med Lycksele kommun inom ett s.k LONA-projekt¹² tagit fram bedömningsgrunder för stränders naturvärden. Bedömningsgrunderna beskriver översiktligt de livsmiljöer som kännetecknar värdefulla strandmiljöer som är viktiga för den biologiska mångfalden.

Naturvärdena av de dynamiska lövskogsmiljöerna följs upp med hjälp av mindre hackspett som karaktärsart. Mindre hackspettens krav på livsmiljö skapar förutsättningar för många andra arter som är knutna till lövskogsmiljöer och som är svåra att följa upp var för sig. Enligt den fördjupade översiktsplanen för älvslandskapet ska det långsiktigt finnas goda förutsättningar för 15 – 18 häckningar av mindre hackspett. Målet följs upp vart femte år.

¹¹ Sammanhängande "naturliga" områden som binder samman småbiotoperna. En spridningskorridor kan t.ex. vara en stengårdsgård, en bäck med en odlingsfri zon eller en läplantering.

¹² LONA är en lokal naturvårdssatsning. Statliga bidrag ges till lokala naturvårdsprojekt – LONA – för att stimulera kommunernas och ideella föreningars långsiktiga naturvårdsgemenskap.

År 2007 gjordes en omfattande GIS-baserad landskapsanalys över förekomster av lämpliga habitat och aktuella häckningsområden för mindre hackspett. 2007 och 2012 hittades 23 häckningar i älvslandskapet.

Datakälla: Inventering av mindre hackspett, Umeå kommun 2007 och 2012

Ett rikt odlingslandskap

☹️ Areal jordbruksmark

Delmål: Arealen brukad jordbruksmark ska inte minska jämfört med 2005 års nivå.

Beskrivning

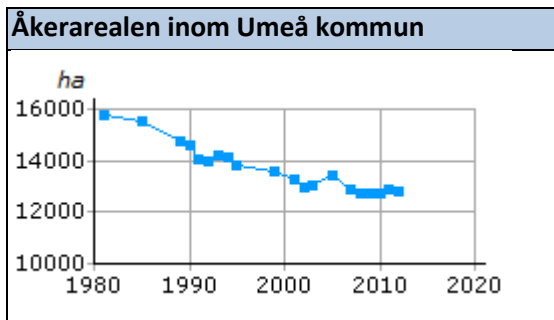
Ett levande jordbruk är en garant för bevarandet av ett öppet och attraktivt kulturlandskap. En hållbar stadsutveckling innebär även planering för ett långsiktigt hållbart stadsnära jordbruk och dess potential för lokala kretslopp som återföring av näringsämnen och lokal matproduktion. Jordbruk är även viktigt för den biologiska mångfalden t.ex. artrika hävdade betesmarker som har höga naturvärden.

Bedömning

Målet har inte uppnåtts men läget har inte heller försämrats med utgångspunkt från 2008 års värden, vilket är det generella basåret för detta Livsmiljöbokslut. En tillfällig hög notering återfinns 2005 av areal åkermark, vilket bedöms beror på ändrade former av jordbruksstöd som fanns att söka under 2005, och inte på den faktiska arealen jordbruksmark.

Under 80- och 90-talet minskade arealen åkermark i Umeå kommun, men har sedan början av 2000-talet legat relativt konstant på omkring 12 800 ha. Generellt så står jordbruket inför stora utmaningar. På många håll pågår det ett generationsskifte och många jordbruksföretag är inte tillräckligt lönsamma. Umeå kommun har varit restriktiva med att exploatera jordbruksmark för bebyggelseutveckling.

Det är viktigt att jordbruket utvecklar produktionsmetoder som förenar större markanvändning med god lönsamhet. Umeå kommun har därför tagit fram tydliga riktlinjer i sina fördjupade översiktsplaner. Odlingsmark får inte tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar annat än för att tillgodose väsentliga samhällsintressen. Vidare ska möjligheter för att driva ett hållbart jordbruk inte försämrats. För att detta ska bli möjligt krävs, förutom tillgång på arrenderade betesmarker, även större väl sammanhängande åkermarker belägna i närheten av jordbruksföretagen med plats för tillhörande gårdar och djurstallar. Jordbruksområdena bör därför inte fragmenteras. Detta gäller även igenväxande marker som fortfarande har en bra potential för restaurering.

Datakälla: Jordbruksverket

☹️ Betesmark

Delmål: Skyddsvärda betesmarker i hävd ska öka.

Beskrivning

Betesmarker och slåtterängar hyser en stor del av odlingslandskapets natur- och kulturvärden. Skyddsvärda betesmarker är marker med en lång kontinuitet av hävd (det vill säga regelbundet betas eller slås) och som inte gödslas eller plöjs, vilket leder till att de är väldigt artrika. Bara en mindre del av de betesmarker som fanns vid sekelskiftet 1900 finns kvar i dag. Betesmarkerna kräver kontinuerlig skötsel, antingen med hjälp av betesdjur eller genom slåtter för att bibehålla sina värden.

Bedömning

Målet har uppnåtts helt eller delvis.

Andelen skyddsvärda betesmarker ökade mellan 1991 och mätperioden 2003-2009 och utifrån siffror från databasen Tuva¹³ tycks andelen varken ha ökat eller minskat mellan 2008 – 2013.

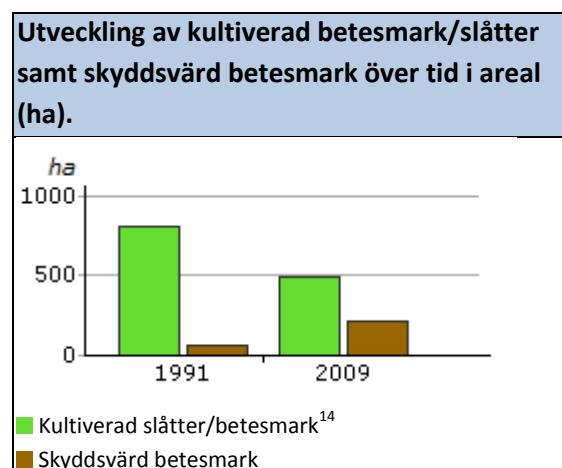
¹³ Tuva är Jordbrukets databas där resultat av ängs- och betesmarksinventering redovisas.

Umeå kommun genomförde 1991 en odlingslandskapsinventering som följdes upp mellan 2003 – 2009. Av denna uppföljning framgick att skyddsvärda betesmarker ökade mellan åren 1991 och 2005.

Kommunövergripande inventeringar planeras vart 15 år varför det inte finns aktuella data från 2013. En ny inventering behöver därför göras för att fastställa om denna positiva trend fortsatt.

Enligt jordbruksenheten vid Länsstyrelsen har det för året 2013 sökts betesstöd för sammanlagt 330 hektar. I den nationella databasen "Tuva" finns inom kommunen sammanlagt 170 ha skyddsvärda betesmarker. Dessa data baseras dock på ansökningar om jordbruksstöd och är inte kommunövergripande. Det finns flera betesmarker som sköts kontinuerligt med betesdjur utan att det har sökts stöd.

Flera åtgärder har genomförts i Umeälvens delta för att restaurera betesmark. Även har t.ex. restaurerats och öppnats upp som kompensation för Botniabanan.

Datakälla: Odlingslandskapsinventering genomförd av Umeå kommun 1991 samt 2003-2009.

¹⁴ Kultiverad slätter/betesmark är sådan mark som under de senaste åren antingen plöjts eller gödslats.

☹ Ekologiskt jordbruk

Delmål: Senast år 2012 ska minst 30 % av den brukade jordbruksarealen odlas certifierad¹⁵ ekologiskt och 15 % av djurhållning för livsmedelsproduktion vara certifierad ekologiskt.

Beskrivning

I det ekologiska lantbruket eftersträvas en hög grad av självförsörjning. Syftet är att få en livsmedelsproduktion som värnar om djur och miljö och som är konkurrenskraftig på lång sikt. Vid ekologisk odling ersätts kemiska bekämpningsmedel och konstgödsel med andra åtgärder, till exempel varierad växtföljd och gödsel från ekologiskt hållna djur. Avsaknad av kemikalier och ökad variation bidrar till större biologisk mångfald på åkermarken och i dess närmaste omgivning.

Bedömning

Målet har inte uppnåtts.

Den totala andelen ekologiskt brukad jordbruksareal har minskat jämfört med 2005 års nivåer. Sammantaget har varken målet för ekologiskt jordbruk eller målet för ekologisk djurhållning nåtts.

År 2005 odlades 27 % av åkermarken EU-ekologisk varav 2,5 % enligt KRAVs certifieringsstandard. Sedan dess har andelen ekologisk jordbruksmark enligt EU:s regler sjunkit till 8,5 %. Detta antas till stor del bero på ändrade regler rörande stöd för ekologisk jordbruksmark, varifrån data hämtas. Av dessa

¹⁵ EU:s regler för vad som klassas som ekologiskt är den nivå som krävs för att märka och sälja produkterna som ekologiska. KRAV - certifierade ekologiska jordbruksföretag är knutna till certifieringsorganet KRAV. KRAV har striktare regler gällande omställning från konventionell till ekologisk odling, användning av naturliga gödselämnen och uppfodring samt en större kontrollapparat för att följa upp kraven.

8,5 % ekologisk mark utgör 7 % mark som odlas enligt KRAV:s certifieringsstandard. Den certifierade andelen jordbruksmark har alltså ökat från 2,5 % år 2005 till 7 % år 2013 (från 196 ha till 467 ha). Dock fortfarande långt under målet för 2012 om 30 %.

Under målperioden för detta livsmiljöbokslut, 2008 till 2013, har andelen ekologiskt certifierade djurenheter¹⁶ ökat från 1,8 % 2008 till 11,4 % 2013. En god ökning som dock inte nått ända fram till målet om 15 % år 2012.¹⁷

☹ Ekologiska livsmedel

Delmål: Senast år 2012 erbjuds minst 50 % ekologiska livsmedel i kommunens skolor, förskolor, handikapp- och äldreomsorg.

Bedömning

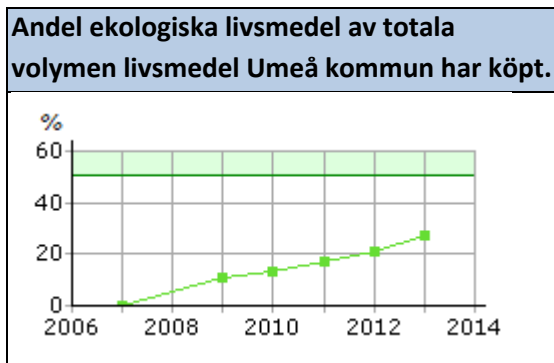
Målet har inte uppnåtts. Andelen ekologiska livsmedel inom den kommunala måltidsservicen har stigit kontinuerligt mellan 2008 och 2013, dock inte i den takten att andelen nått 50 %.

Umeå kommun har inom ramen för verksamheten satt ett lägre mål om andel ekologiska livsmedel utifrån sina ekonomiska förutsättningar. Inköp av ekologiska produkter beräknas kosta 2,5 miljoner under avtalsperioden 2012-2015.

¹⁶ Djurenheter (de) är ett omräkningsmått/relativvärde mellan djurslagen. Inom jordbruksstöden är exempelvis ett nötkreatur som är 2 år eller äldre 1 djurenhet medan en tacka är 0,15 djurenheter.

¹⁷ År 2008 utgjorde andelen ekologiska djurenheter enligt EU:s regler 7,7 % av det totala antalet djurenheter (uppskattningsvis 3900) i Umeå kommun, varav 1,8 % var certifierade ekologiska. År 2013 utgjorde andelen ekologiska djurenheter enligt EU:s regler 12,9 % av det totala antalet djurenheter (uppskattningsvis 4100) i Umeå kommun, varav 11,4 % var certifierade ekologiska.

Detta innebär för verksamheten en målsättning att höja andelen ekologiska inköp med 5 procentenheter per år från 20 % 2012 till 35 % 2015.

Kommentar: Siffrorna före 2011 är något osäkra. Sedan dess har statistik inhämtats från leverantörerna. Datakälla: Upphandlingsbyrån, Umeå kommun.

Myllrande våtmarker

😊 Skyddade våtmarker

Delmål: Senast år 2012 är alla klass 1 våtmarker skyddade från exploatering och annan negativ påverkan.

Beskrivning

Umeås landyta består till ca 15 % (ca 30 000 ha) av våtmark. Våtmarkerna domineras av blandmyrar som består av en blandning av kärr och mosse. En annan viktig våtmarkstyp är fuktängarna vid havet och i Umeälvens delta och slätter. Fuktiga stränder längs vattendrag och sjöar är andra relativt ovanliga våtmarkstyper inom kommunen. Näringsrika myrar, så kallade artrika rikkärr, finns få av inom kommunen, Stora Blomstermyran i Grössjöns naturreservat och Hålvattsmyrorna är exempel på rikkärr.

Bedömning

Målet har uppnåtts. Enligt Länsstyrelsens inventering från 1993 finns 8600 ha mycket skyddsvärda våtmarker (Klass 1) inom Umeå kommun. Av dem är 2725 ha skyddade som naturreservat. De värdefulla våtmarkerna har pekats ut som skyddsvärda naturmiljöer inom berörda fördjupade översiktsplaner (så som fördjupningen för Umeås framtida tillväxtområde, kustplanen och Umeå älvslandskapet). Mellan 2008 och 2013 har inga av de mycket skyddsvärda våtmarkerna påverkats av exploatering.

Våtmarker av klass 1 och 2 (värdefulla våtmarker) ska skyddas enligt riktlinjer i [Översiktsplan Umeå kommun - Fördjupning för Umeå, Umeås framtida tillväxtområde](#). Målet har arbetats in som ställningstaganden i de fördjupade översiktsplanerna för Umeås utveckling, Nydala och Kustplanen. Våtmarker har tagits in i kommunövergripande underlagskarta. Vid detaljplanering, bygglov och tillståndsärenden tas hänsyn till våtmarkernas skyddsvärden.

😊 Tillgänglighet våtmarker

Delmål: Allmänhetens tillgänglighet till tätortsnära våtmarker ska öka.

Bedömning

Målet har uppnåtts. Under 2008 - 2013 har det förslagits eller tillgängliggjorts flera våtmarksområden som besöksmål för allmänheten.

Åtgärder genomförda som främjar målet:

- I den fördjupade översiktsplan för Nydala från 2012 har Lomtjärnen pekats ut som lämpligt våtmarksområde för ökat tillgängliggörande. Lomtjärnen har med sin öppna våtmark och angränsande barrskogar med imponerande stora träd, stora rekreativvärden. Här kan det med fördel anläggas en tillgänglighetsanpassad stig som ger fina naturupplevelser även för rullstolsburna.
- I den fördjupade översiktsplanen för Umeås framtida tillväxtområde pekas ytterligare våtmarker ut lämpliga att utvecklas som besöksmål, t ex Nordansjö och Täftebölesjön.
- Inom Umeälvens delta finns det flera våtmarker som har gjorts tillgängliga för allmänheten; Degernäsängarna, Bergöns fågeltorn (Obbolavägen) och Villanäs fågeltorn.
- Våtmarken Storavan har restaurerats som en kompensationsåtgärd för Botniabanans intrång i Natura 2000 området vid Umedeltat. Kring Storavan har det byggts utsiktsplatser för att beskåda fågellivet.
- Ett nyanlagt betes- och våtmarksområde längs Klockarbäcken anlades som en ekologisk kompensationsåtgärd för västra länkens intrång i Natura 2000 området Röbbäckslätten. Våtmarken ligger inom den ursprungliga bäckfåran för Klockarbäcken och omges av betesmark. Våtmarken har på grund av sitt centrala och bostadsnära läge stora värden som rekreativområde.

3.2 Vattnet

Umeå kommuns grundvattentillgångar håller hög klass och vi har särskilt goda förutsättningar att leverera dricksvatten av högsta kvalitet. Åtgärderna styrs förutom av de lokala miljömålen också av bindande nationella miljö kvalitetsnormer. Kommunens sjöar och vattendrag ger umeborna möjligheter till rekreation och friluftsliv, inte minst fiske är en populär fritidssysselsättning. Därför är det angeläget att uppnå och behålla sjöar och vattendrag med god livsmiljö och vattenstatus. Längs Umeås kust skapar den pågående landhöjningen ständigt nya naturmiljöer som bland annat är viktiga som lekplats för fisk. Här kan du läsa mer om Umeå kommuns lokala miljömål kopplade till de fem nationella miljömålen Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av hög kvalitet, Hav i balans samt levande skärgård, Bara naturlig försurning och Ingen övergödning.

Levande sjöar och vattendrag

☹ **Vandringshinder och flottningsrensade vattendrag**

Delmål 1: Vandringshinder; senast år 2012 är konstruerade vandringshinder undanröjda eller åtgärdade om de inte har särskilda kulturella värden, eller annan funktion, som gör att de bör bevaras.

Delmål 2: Flottningsrensade vattendrag; Senast år 2012 är vattendrag som flottningsrensats återställda om de inte

bedöms ha särskilt höga kulturella värden som gör att de bör bevaras.

Beskrivning

Många av vattendragen har dammar, vägtrummor och andra anordningar som utgör effektiva hinder för fisk och vattenlevande organismer att röra sig i vattensystemen för att nå lek- och uppväxtområdena. Nästan alla vattendrag med vattenföring året om användes tidigare för att flotta timmer. Flottledsrensningar och kanaliseringar av vattendagen har gjort att lekområden, uppväxtområden samt ståndplatser för fisk har försvunnit. Här finns det ett stort åtgärdsbehov.

Bedömning

Målen har inte uppnåtts, men det finns en tydligt positiv trend.

Inom kommunen genomförs 3 stora projekt för att återställa och restaurera vattendrag: Nedre Umeälven, Sävarån och Hörneån.

År	Vattendrag	Projekt
2011 - 2017	Hörneån och biflöden	Nordmaling kommun och Länsstyrelsen ¹⁸
2011 - 2016	Sävarån och biflöden	Umeå kommun och Länsstyrelsen
2008 - 2013	Umeälven - Stornorrfors	EU Fiskefonden, Vattenfall, Umeå kommun och SLU

¹⁸ Omfattar även åtgärder längs Hörneån inom Umeå kommun.

Det återstår dock flera vattendrag inklusive biflöden som är i behov av åtgärder som är både kostsamma och tidskrävande:

- Åhedån – Flottningsrensning, Vandringshinder
- Sörmjöleån – Flottningsrensning, Vandringshinder
- Norrmjöleån – Flottningsrensning, Vandringshinder
- Tavelån/Fällforsån – Flottningsrensning, Vandringshinder
- Täfteån – Flottningsrensning, Vandringshinder
- Rödån – Vandringshinder

Förbi Stornorrfor kraftverksanläggning i Umeälvens nedre del hindrades både lekvandringen av laxar uppströms och nedströmsvandring av smolt och kelt (utlekt överlevande fisk) av kraftverksbyggnaderna och den aktuella flödesregleringen. Lekvandrande fisk hade därför svårt att nå lekområdena Vindelälven och den mot havet utvandrande fisken tvingades passera turbinerna. För att avhjälpa problemen har det anlagts en helt ny fisktrappa i tunnelutloppet för att förbättra fiskuppvandringen och en avledning för smolt och kelt. I torrfåran nedanför Stornorrfor har det genomförts åtgärder i själva älvfåran som underlättar uppvandringen av fisk.

? Vattenkvalitet

Delmål: Senast år 2025 uppfyller vattendrag och sjöar de krav på vattenkvalitet som kan ställas för användning till bevattning av odling.

Bedömning

Måloppfyllelse till 2025 kan inte bedömas då krav för bevattning av odling inte definierats.

Det går inte att dra säkra slutsatser om hur vattenkvaliteten har utvecklats i förhållande till målet.

Kraven för bevattning är vagt definierade. Det handlar främst om hygien (smittspridande organismer) samt innehåll av salter, metaller och kemikalier. Få av dessa parametrar mäts, utom vid utsläppskontroll och kontroll av sjöar och vattendrag i anslutning för utsläppspunkter för vatten från avloppsreningsverk eller industrier.

Utsläpp av potentiellt smittspridande mikroorganismer från avlopp torde ha minskat sedan 2008 till följd av åtgärder för att förbättra små avloppsanläggningar. Den hygieniska vattenkvaliteten vid kommunens badplatser har generellt varit sådan att vattnet kunnat användas för bevattning av odling.

Vattendrag och sjöar i kommunen är generellt sett lämpliga för bevattning sett till vattenkvalitet, möjligen med undantag just nedströms deponi eller utsläpp från reningsverk samt i enstaka små recipienter som är påverkade av avlopp eller gödsel.

Att en sjö eller ett vattendrag har dålig status i förhållande till miljökvalitetsnormen för vatten har svag koppling till lämpligheten för bevattning.

Umeå kommuns övervakning av ytvatten är mer vittgående än lämpligheten för bevattning och följer bedömningsgrunderna enligt det europeiska vattendirektivet.

Åtgärder genomförda som främjar målet:

- [Miljöuppföljning](#) av 23 sjöar
- [Vattenkvalitén mäts på 25 badplatser](#)

Resultatet från studierna visar att ett fåtal ytvattenområden är undermåliga men 19 sjöar behöver få förbättrad ekologisk status enligt den undersökning som Umeå kommun gjort. Det kan finnas ytterligare sjöar som behöver åtgärdas bland de sjöar som inte undersökts.

Ekologisk status		
Hög	Måttlig	Otillfredsställande
Hissjön Södra	Bjänsjön	Lövösundet
Kullasjön	Dalsjön	Sjalafjärden
Piparbölesjön	Gurken	Skravelsjöjärmen
God	Haddingsavan	Västerlångslådan
Gärsjön (Ersmark)	Holmsjön	Dålig
Hissjön Norra	Kläppsjön	Avan (Tavelsjön)
Trehörningen	Kroksjön	Gammblätningen
	Nydalasjön	
	Stor-Malsjön	
	Stöcksjön	
	Tavelsjön	
	Täftebölesjön	

Bild: Ekologisk status för sjöar i Umeå kommun

Det pågår ett kontinuerligt arbete med att bedöma vattenstatus i sjöar och vattendrag. Målet är att alla samtliga ska uppnå en god vattenstatus.

☹️ Sänkta sjöar och vattendrag

Delmål: Senast år 2025 har sänkta sjöar och våtmarker återfått sin ursprungliga nivå om sänkningen inte längre fyller någon funktion och en återställning förhöjer områdets natur, kultur eller friluftsvärden.

Beskrivning

SMHI:s sammanställning över sänkta sjöar från 1995 visar att det finns sex sänkta sjöar i kommunen. Dessa är Prästsjön, Stöcksjön, Sjomorsjön, Granträsket, Höträsket och Hundsjön.

Bedömning

Målet blir svårt att nå till 2025.

Många sjösänkingsprojekt har genomförts i Västerbottens kustland sedan mitten av 1700-talet och mitten av 1900-talet för att vinna slättermarker och betesmarker. Urlakning av sura sulfatjordar har bidragit till sura sjöar och vattendrag och höga halter av olika giftiga tungmetaller. Fisk och andra vattenlevande organismer har därmed fått svårigheter att överleva. Sörmjöleån, Åhedån och Strömsbäcken är i nuläget markerade i VISS¹⁹ som påverkade av sura sulfatjordar.

Åtgärder genomförda som främjar målet:

- Storavans vattennivå har höjts.
- Projekt "Flisik" (För livskraftiga småvatten i kvarkenregionen) har byggt upp ett kunskapsunderlag som kan användas för fortsatt arbete. Projektet håller på att avslutas men medel söks för en fortsättning med inriktning mot kartläggning och åtgärder.

Grundvatten av god kvalitet

☹️ Grundvattentillgångar av högt värde

Delmål: Senast år 2012 är grundvattentillgångar av högt värde skyddade från exploatering med risker, t ex industrier och stora bostadsområden för påverkan på grundvattnet.

Bedömning

Målet har delvis uppnåtts genom en vattenförsörjningsplan. Alla tillgångar som

¹⁹ VISS (VattenInformationSystem Sverige) är en databas med alla Sveriges större sjöar, vattendrag, grundvatten och kustvatten.

används till dricksvattenuttag är skyddade, dock saknar flera grundvattentillgångar fortfarande skydd.

Den kvantitativa statusen är god i samtliga grundvattentäkter och förväntas vara fortsatt god fram 2015. Den kemiska statusen är god i alla fall utom två där, där det finns en risk för att god kemisk status inte uppnås 2015.²⁰

De grundvattentillgångar som används till grundvattenuttag är idag skyddade genom fastlagda skyddsområden och rutiner för maskinanvändning inom området. Alla tillgängliga grundvattentillgångar är inte skyddade för exploatering.

Endast en allmän vattentäkt saknar helt skyddsområde (Holmön) och utredningar pågår gällande ombyggnation och skydd av denna. Umeå berörs av 18 grundvattenförekomster i fyra huvudavrinningsområden. Av dessa grundvattenförekomster är tre bedömda som betydande (isälvsavlagringarna inom Vindelälvsåsen, Sävaråsen och Umeälvsåsen).

UMEVA har i samarbete med Umeå Kommun tagit fram en vattenförsörjningsplan som ligger till grund för den fortsatta planeringen och planläggningen i kommunen innebärande att vattenförekomsten även i framtiden så långt som möjligt kan baseras på grundvatten. Alla allmänna vattentäkter i de åsar som utpekats som betydande grundvattenförekomster har fastlagda skyddsområden. UMEVA har också tagit fram riktlinjer för arbete i vattenskyddsområde.

²⁰ Detta bedöms bero dels pga växtbekämpningsmedel i Vindelälvsåsen och dels från föroreningspåverkan från både punktkällor och diffusa källor i Umeå centralort.

Åtgärder genomförda som främjar målet:

- Förslag till vattenskyddsområden för Vindelälvsåsen och Frängstorp är framtagna.

☹️ **Konflikter med grundvattentillgångar**

Delmål: Senast år 2012 är konfliktpunkter mellan grundvattentillgångar av högt värde utredda och vid behov åtgärdade.

Beskrivning

Trots god grundvattentillgång finns en risk för att olika nyttjare kan konkurrera om tillgången till vatten, vattenkvaliteten kan vara bristande samt att befolkningstätheter kan lokalt vara stora och leda till att vattenförsörjningen kan vara svår att tillgodose.

Bedömning

Målet har delvis uppnåtts. I vattenskyddsområdena finns flera konflikter. Flera kända stora konfliktpunkter är åtgärdade och framtida är bedömda i översiktsplaner.

Åtgärder genomförda som främjar målet:

- Asfaltsverk har flyttats från Kulla
- Alla stora grustäkter är avslutade inom vattenskyddsområden så att endast ett antal små husbehovstäkter är öppna.
- Åtgärder har vidtagits och pågår vid före detta Piparböle plantskola.
- Konsekvensklassificering av vattentäkter i Västerbotten genomfördes av dåvarande Vägverket Region Nord. Med anledning av detta har förslag till konsekvensbegränsande åtgärder vidtagits, exempelvis tätade vägdiken.

- Dåvarande Banverket byggde ny järnväg med tätade diken vid banvallarna genom vattenskyddsområdet vid Forslunda.
- Omledning av transporter av farligt gods har genomförts för att minska risken för allvarliga kemikalieolyckor i skyddsområdet.

I Umeå råder det generellt restriktivitet för exploateringar längs kusten eftersom Umeås kust redan är starkt exploaterad.²¹ Den fördjupade översiktsplanen för kusten innehåller tydliga riktlinjer för att begränsa framtida bebyggelse till lägen som inte minskar tillgängligheten till stränderna ytterligare.

Hav i balans samt levande kust och skärgård

☹ Tillgänglighet strandlinje

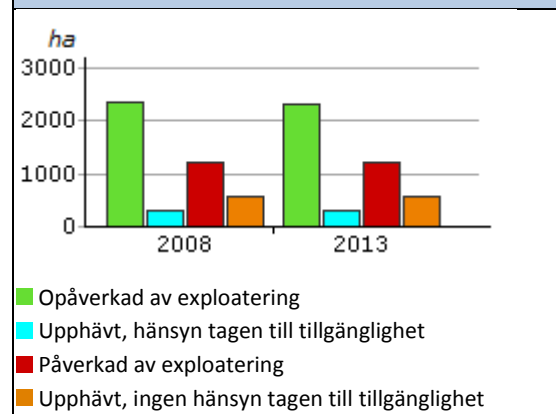
Delmål: Allmänhetens tillgänglighet till kustens strandlinje ska inte minska.

Bedömning

Målet har delvis uppnåtts, då tillgängligheten varken förbättrats eller försämrats. En analys av allmänhetens tillgänglighet till Umeås kuststränder, visar att tillgängligheten till stränderna enbart minskat marginellt. Mellan 2008 och 2013 minskade andelen opåverkade strandområden på grund av detaljplanering med 0,3 procentenheter. Den GIS-baserade analysen beaktar alla kuststränder, större öar och kustnära vattendrag enligt kustplanens avgränsning undantaget områden med utökat strandskydd, Holmön och mindre öar. Inom 18 % av strandområdena är strandskyddet upphävt i detaljplaner.

Ser man enbart till fastlandskuststräckan, på totalt 378 km, så är 216 km påverkad av exploatering och tomtbildning, dvs. enbart 43 % av kuststränderna är helt opåverkade enligt statistik från statistiska centralbyrån (SCB) från 2008.

Areal av strandskyddet vid kustlinjen som är tillgängligt för allmänheten enligt allemansrätten utifrån exploatering²²

Kommentar: Tillgängligheten till opåverkade strandområden är i princip oförändrad mellan åren 2008 (53,9 %) och 2013 (53,6 %). Datakälla: GIS-baserad analys, Umeå kommun

²¹ En sammanställning från SCB från 2012 visar att Umeås kust är hårdare exploaterad än Stockholms kustområde med avseende på antal byggnader per 1000 ha strandskyddsområde inom 100m från strandlinjen längs kusten. Medan det i Stockholm finns 820 hus per 1000 ha strandskyddsområde inom 100 meter från strandlinjen längs kusten finns det i Umeå 900 hus.

²² Den areal som antingen är opåverkad av exploatering, eller där strandskyddet upphävs i detaljplanen men hänsyn har tagits till tillgänglighet, är tillgänglig för allmänheten.

Ingen övergödning

☹ Totalfosfor

Delmål: Senast år 2025 har alla sjöar över en hektar lägre halter av totalfosfor än 25 µg/l.

Beskrivning

Fosfor är det ämne som vanligen styr alg tillväxten i sjöarna. En förhöjd mängd fosfor i en sjö kan leda till algblomning och att den växer igen eller drabbas av syrebrist.

Risken för algblomning brukar stiga när halterna överstiger 25 µg/l. Sedan angivet kommunalt mål antagits har EU:s ramdirektiv för vatten utvecklats. Gurken är exempel på en sjö som har naturligt högre halt fosfor. Numera anges vattenkvaliteten som ekologisk status. Sjöars ekologiska status ska vara minst god senast år 2021, och inga sjöars status får försämrats enligt EU:s riktlinjer om vattenkvalitet.

Bedömning

Målet blir svårt att nå till 2025.

Om man ser till alla sjöar i kommunen så har de flesta en god vattenkvalitet avseende näringsstatus. Följande sjöar har haft totalfosforhalter som överstiger 25 µg/l som medelvärde: Avan, Dalsjön, Gammåbåtlaningen, Gurken, Kläppsjön, Kroksjön, Lövosundet, Själafjärden, Skravelsjötjärnen, Stöcksjön, Täftebölesjön och Väster-Långslådan. (Samtliga har en sjöyta på över en hektar.)

Umeå kommun har genomfört provtagningar i sjöar sedan 80-talet och har specifikt följt den ekologiska statusen hos 23 sjöar. De har valts

ut på grund av sin känslighet för närsalttillförsel och utifrån behov inför översiktsplanering, detaljplanering, bygglovsprövning samt i samband med tillsyn, till exempel avlopp, jordbruk och golf. I dessa sjörapporter finns underlagsdata som beskriver övergödningssituationen.

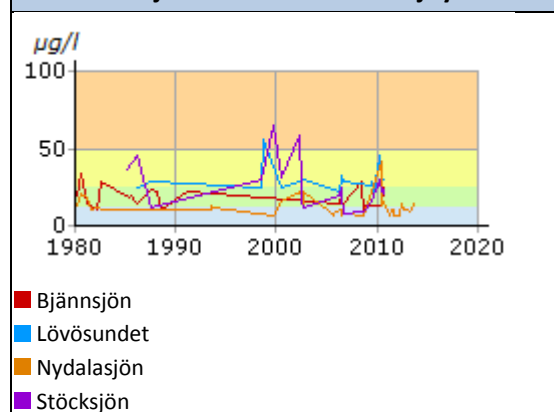
En resultatsammanställning visar att det i 19 sjöar finns behov av en förbättrad vattenkvalitet.

Avan och Gammåbåtlaningen utmärker sig med dålig vattenkvalitet. Avan har jordbrukspåverkan. Gammåbåtlaningen är en känslig kustsjö, där extra näringsämnen tillförs från en golfbana.

Analyserna visar påverkan i sjöar med jordbruk i tillrinningsområdet där näringsbelastningen behöver minska. Det gäller t ex Avan, Kroksjön, Stöcksjön och Tavelnsjön.

Kustsjöarna är ofta naturligt näringsrika och de är känsliga för ytterligare påverkan från t.ex. bebyggelse/avlopp. Belastningen behöver minska i t.ex. Väster-Långslådan, Lövosundet, Kläppsjön och Själafjärden.

Variation av fosfor/liter över tid i 4 av Umeå kommuns sjöar med över en ha sjöyta

Datakälla: Miljö och hälsoskydd, Umeå kommun

Avloppsrening

Delmål: Senast år 2012 uppfyller samtliga enskilda avlopp vid kommunens känsliga recipienter rening motsvarande längre gående än slamavskiljning.

Bedömning

Målet har inte uppnåtts och bedöms svårt att följa upp eftersom inte alla avloppsanläggningar runt känsliga recipienter är inventerade. Dessutom har inte alla avlopp inom inventerade områden är ännu åtgärdats. Med nuvarande inventeringstakt tar det lång tid att inventera hela kommunen.

Hittills har ca 1 100 enskilda avloppsanläggningar inventerats runt känsliga recipienter. Flertalet anläggningar har anlagts med längre gående rening än slamavskiljning, men funktionen har försämrats med stigande ålder. Cirka två år efter att ett enskilt avlopp inventerats förväntas det ha en fullgod funktion. Det finns inte någon uppskattning av hur många enskilda avlopp inom känsliga områden som återstår att inventera.

Avloppsanläggningar

Delmål: Senast år 2025 har alla befintliga enskilda avloppsanläggningar åtgärdats i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer.

Bedömning

Målet blir svårt att nå till 2025 och är komplicerat att följa upp eftersom det inte finns siffror på hur stora utsläppen är när det gäller de enskilda avlopp. Det finns inte heller

siffror på hur många avlopp som behöver åtgärdas.²³

Bara naturlig försurning

Oorganiskt aluminium

Delmål: År 2025 uppträder halten 50 µg /l eller högre av oorganiskt aluminium i högst 5 % av sträckan rinnande vatten med kända eller tidigare kända reproduktionsområden för öring.

Beskrivning

Försurningen frigör aluminium från marken som transporteras ut i sjöar och vattendrag. Aluminium är giftig för många vattenlevande djur och speciellt för fisk.

Bedömning

Målet har inte uppnåtts då aluminium fortfarande är ett problem i mindre vattendrag i Umeå kommun.

Halterna minskar men är fortfarande höga. Flera mindre vattendrag i Umeå kommun är tidvis så giftiga att öring inte kan överleva.²⁴

Av 64 vattendrag i Umeå kommun var 80 % försurade. Med kalkningen minskade andelen med 22 %. Kalkning är ett upprätthållande försvar som skyddar djur och växter men den har begränsad varaktighet. Kalkning bör fortgå till dess naturen själv klarar av belastningen.²⁵

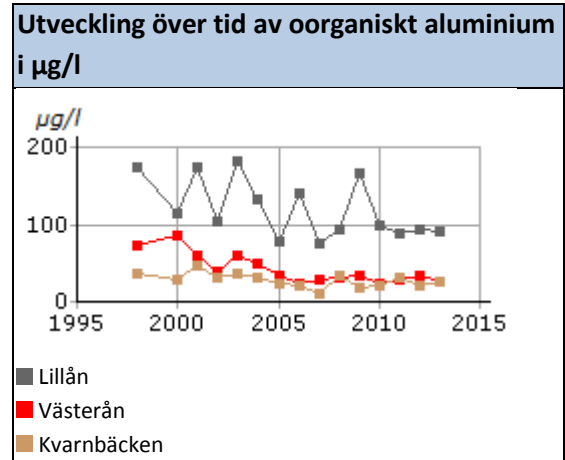
²³ Ca 1100 av uppskattningsvis 7500 enskilda avlopp inom Umeå kommun är inventerade sedan 2006.

²⁴ Aluminium ackumuleras på gälar vid 20 µg/l. Utförda undersökningar i Västerbottens län visar att öring dör vid 70-80 µg/l.

²⁵ Länsstyrelsen genomför provtagning och analys av oorganiskt aluminium. Umeva har ett recipientkontrollprogram där oorganiskt aluminium ingår.

I dagsläget finns ingen vetenskap om vilka reproduktionsområden som finns för öring. Halten av oorganiskt aluminium har minskat men under de senaste åren har den positiva utvecklingen avstannat.

Utsläppen av försurande svavel har reducerats med 70 % i Europa och belastningen har minskat på mark och vatten. Det finns dock fortfarande försurade sjöar och vattendrag som riskerar att vara påverkade under överskådlig tid.

Kommentar: Just dessa vattendrag uppvisar en något positiv trend. Datakälla: Länsstyrelsen i Västerbotten

3.3 Luften och klimatet

Vår livsstil, hur vi reser, bor, konsumerar och vad vi äter får påverkan på klimatet, miljön och vår hälsa. Här kan du läsa mer om Umeå kommuns lokala miljömål kopplade till de nationella miljömålen Frisk luft, Begränsad klimatpåverkan samt Skyddande ozonskikt.

Åtgärder genomförda som främjar området luften och klimatet:

- En ny översiktsplan har antagits där en av flera strategier för hållbar stadsutveckling är 5-kilometersstaden. Vilket syftar till att förtäta staden för att stimulera invånarna till att resa hållbart.
- Pågående bygge av ringled runt Umeå
- Införande av miljözon samt genomfartsförbud för tung trafik
- Umeå kommun har startat upp en satsning på el-bussar för att få en mer miljövänlig och tystare kollektivtrafik.
- Projektkontoret Be Green Umeå har drivit flertalet lyckade kampanjer för att få fler att välja hållbara resesätt.
- Umeå kommun har upphandlat en bilpool för att effektivisera tjänsteresorna.
- Umeå kommun driver ett av Sveriges största kommunala energiprojekt. Målet är att minska energianvändningen i kommunala fastigheter med 17 %/år.
- Bostaden och Umeå kommun har beslutat att vid nyproduktion av fastigheter får energianvändningen max uppgå till 65 kWh/m².
- Arbetet med Hållbara Ålidhem har visat att det går att minska

energianvändningen rejält i äldre fastigheter. Bl.a har solceller installerats på tak och balkonger för att öka produktionen av lokal förnybar energi.

- Nätverket för hållbart byggande och förvaltande i kallt klimat samlar alla delar av byggkedjan för att arbeta mot det gemensamma målet att bli världsledande i hållbart byggande år 2020.
- Kraftvärmeverket Dåva har byggts och försörjer majoriteten av Umeås fastigheter med värme från bioenergi och avfall.

Begränsad klimatpåverkan

Förbrukning elenergi

Delmål: År 2012 ska förbrukningen av elenergi per invånare exklusive tillverkningsindustrin ha minskat med 12 % jämfört med år 2001.

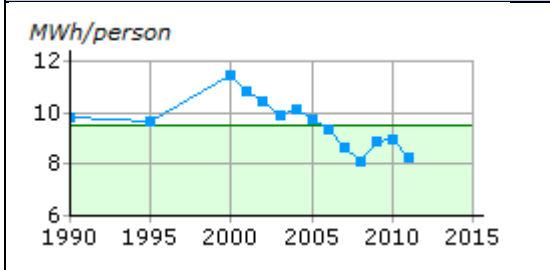
Bedömning

Målet har uppnåtts. Elanvändningen i Umeå har minskat med 24 % mellan år 2001 och 2011. Den största minskningen står den offentliga sektorn för. Även hushållen i Umeå har minskat sin elanvändning.

Övergången från direktverkande el till andra uppvärmningssätt som fjärrvärme och värmepumpar bedöms vara en anledning till att elanvändningen minskar. Även om vi

successivt minskar vår elanvändning finns fortfarande stor potential för att använda elen mer effektivt. Umeå kommun har de senaste åren arbetat aktivt med energieffektivisering i sina fastigheter med lyckat resultat. Utbyte till effektivare belysning, ventilationsanläggningar och smart styrteknik har inneburit stor minskning av kommunens egen elanvändning.

Elenergianvändningen exklusive tillverkningsindustrin per person

Kommentar: Energiförbrukningen har minskat med 24 % per person. Från 10,84 MWh/invånare år 2001 till 8,23 MWh/invånare 2011. Datakälla: SCB energibalans

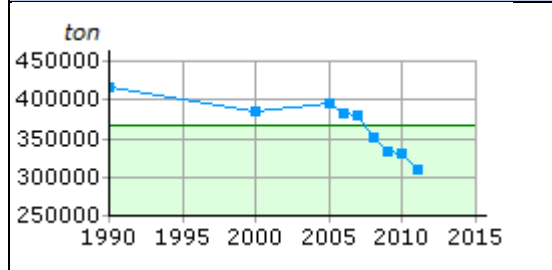
😊 Koldioxid från fossila bränslen – kortsiktigt mål 2012

Delmål: År 2012 ska utsläppet av koldioxid från fossila bränslen ha minskat med 12 % jämfört med utsläppt mängd år 1990.

Bedömning

Målet har uppnåtts. Utsläppen av koldioxid har minskat med 26 % mellan 1990 och 2011. Övergången från oljeuppvärmning i de kommunala fastigheterna till förnybara alternativ såsom fjärrvärme, värmepumpar och biobränslepannor bedöms vara en bidragande orsak till minskade utsläpp.

Utsläpp av koldioxid (CO₂), totalt för Umeå kommun

Kommentar: Utsläppen av koldioxid har minskat med 26 % mellan 1990 och 2011. Datakälla: RUS

😊 Elförbrukning per bruttoregionprodukt

Delmål: År 2012 ska elförbrukningen per bruttoregionprodukt i tillverkningsindustrin ha minskat jämfört med år 2001.

Bedömning

Målet har uppnåtts. Elanvändningen per bruttoregionprodukt i tillverkningsindustrin har minskat med 34 % mellan 2001 och 2011. Från 141 MWh/mkr år 2001 till 92,5 MWh/mkr 2010.

Effektivare processer bedöms vara en bidragande orsak. Elprisökningen under början av 2000-talet bedöms ha bidragit till att industrin sett över sin elanvändning. Även industrin har till viss del gått över till fjärrvärme och värmepumpar för sin uppvärmning vilket också medfört en minskning av elanvändningen.

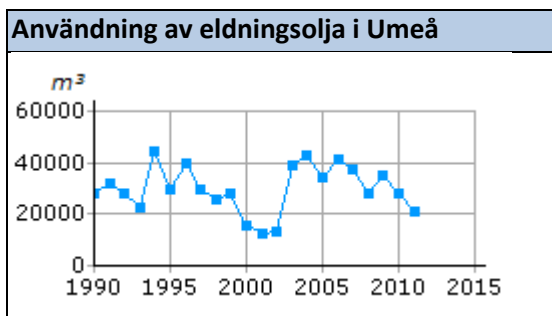
☹ Eldningsolja

Delmål: År 2012 ska användningen av eldningsolja ha minskat med 40 % jämfört med år 1990.

Bedömning

Målet har inte uppnåtts. Användningen av eldningsolja har minskat med 23 % mellan 1990 och 2011, vilket är positivt men inte tillräckligt för att nå målet om en minskning på 40 %. Övergången till bibränsle och avfallsbaserad fjärrvärmeproduktion bedöms som en bidragande faktor till minskningen. Även installationen av värmepumpar och bibränslepannor i småhus har bidragit till den sjunkande oljeanvändningen. I industrin används fortfarande olja till många processer då kännedomen om lämpliga förnybara bränslen till dessa ändamål saknas.

En av kommunens enskilt största oljeanvändare, SCA i Obbola, är inte inkluderade i SCB:s statistik. SCA arbetar aktivt med att minska sin användning av fossila bränslen och har på det senaste 10 åren mer än halverat sin oljeanvändning. 2013 använde man ca 8000 m³ olja.

Kommentar: Minskning med 23 % mellan 1990 och 2011. De låga värdena för år 2000-2002 beror enligt SCB på att volymerna för Eo2-5 är underskattade med ca 20 000 m³ för de åren. Den faktiska utvecklingen var i och med detta en stigande trend mellan åren 1999 till 2003. Datakälla: SCB

😊 Koldioxid från fossila bränslen – långsiktigt mål 2025

Delmål: År 2025 ska utsläppet av koldioxid från fossila bränslen ha minskat med 50 % jämfört med utsläppt mängd år 1990.

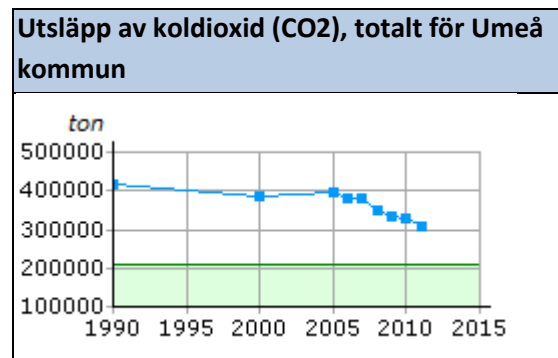
Beskrivning

Transportsektorn står för nästan hälften av koldioxidutsläppen och är därmed en av de största utmaningarna när det gäller att minska koldioxidutsläppen lokalt.

Bedömning

Målet kommer att nås till 2025 om minskningstakten mellan 2005 och 2011 bibehålls.

Mellan 2005 och 2011 minskade utsläppen av koldioxid i Umeå med ca 3,7 % per år (i snitt 14 442 ton). Fortsätter denna minskningstakt så nås målet redan år 2018.²⁶

Datakälla: RUS

²⁶ Målet om 50 % minskning 2025 i förhållande till 1990 års nivå innebär ett mål om max 207 888 ton CO₂ år 2025 att jämföra med basåret 1990 då utsläppen av CO₂ i Umeå uppgick till 415 777 ton. Om minskningstakten som ägt rum 2005-2011 fortsätter hamnar vi istället på en nivå om 106 374 ton år 2025, vilket skulle motsvara en minskning med 74 % jämfört med 1990.

😊 **Energibehov för uppvärmning och varmvatten**

Delmål: År 2009 är energibehovet för uppvärmning och varmvatten vid nybyggnationer maximalt 90 kWh/m² golvarea (Atemp) för flerfamiljshus och 100 kWh/m² golvarea (Atemp) för enfamiljsvillor.

Bedömning

Målet har delvis uppnåtts. Krav på energiförbrukning förs i dagsläget närmast regelmässigt in i nya detaljplaner. Dessa krav kan se olika ut, både med avseende på maximal nivå av energianvändning samt hur bindande formuleringar som används. Det finns även en möjlighet att ställa krav i exploateringsavtal, något som inte görs i dagsläget.

Huvuddelen av den nybebyggelse som uppförs klarar kraven i det lokala miljömålet. Exempelvis ställer det kommunala bostadsbolaget Bostaden krav på 65 kWh per m² boarea och år vid nyproduktion. Vid kommande byggnationerna på Ön, där energieffektivt byggande varit en ledstjärna, är kravet i detaljplanen så lågt som 60 kWh per m² golvarea och år.

En aspekt som belysts i arbetet med uppföljningen av detta lokala miljömål är att det finns vissa problem med att sätta miljömål vars kravnivåer inte harmoniserar med gällande lagstiftning. Boverkets byggregler (BBR) gäller vid nybyggnation och kommunen kan inte ställa högre krav än det på privata utförare. När Umeå kommunen själv bygger strävar den efter att ställa hårdare krav än BBR. AB Bostaden och Umeå kommun har satt egna riktlinjer på 65 kWh/m² och år. Kraven är dock i vissa fall svåra att uppnå i praktiken,

beroende på husens placering och vanor hos de boende t ex användandet av varmvatten.

Frisk luft

☹️ **Luftföroreningar**

Delmål: I Umeå kommun är det lokala miljömålet för luftkvalitet samma som det av riksdagen beslutade nationella miljökvalitetsmålet.

Det nationella miljökvalitetsmålet för frisk luft beskrivs som att "luften skall vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas."

Inriktningen är att miljökvalitetsmålet ska nås inom en generation.²⁷

När Umeå kommuns lokala miljömål antogs 2008 fanns delmål för vissa föroreningar med kortare tidsintervall, nämligen kvävedioxid, marknära ozon, flyktiga organiska ämnen (VOC), PM2.5, PM10 och benso(a)pyren. I bedömningstexten nedan omnämns dessa kortfattat.

Beskrivning

Luftföroreningar ger negativa effekter på både vår hälsa och miljö och medför stora kostnader för samhället. En ren luft ger oss bättre hälsa, ökad livslängd, minskar försurning och övergödning i naturen, minskar skador på jordbrukets grödor, träd och

²⁷ Generationsmålen, för de i miljökvalitetsmålet listade ämnena, innebär att halterna av luftföroreningar inte överskrider lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till personer med överkänslighet och astma.

byggnadskonstruktioner. Den huvudsakliga källan till luftföroreningar i Umeå är vägtrafik. I Umeå mäts kontinuerligt luftföroreningarna kvävedioxid och partiklar (PM 10 och PM 2.5).

Trafiken har minskat genom Umeås centrala delar och bilavgaserna har blivit renare de senaste åren. De metrologiska förhållanden här uppe i norr medför dock att vi tidvis vintertid får ökade problem med samhällsgenererade föroreningar och partiklar som påverkar hälsan och miljön negativt.

Stora delar av Umeå tätort är ansluten till fjärrvärme, vilket gör att utsläppen från fastbränsleeldning är små. I de delar av kommunen där mycket fastbränsleeldning förekommer finns risk att generationsmålet för bensen och Bens(a)pyren överskrids. Halten av ozon främst utanför tätorterna bedöms inte heller klara det långsiktiga generationsmålet.

Aktuella halter, rapporter och beskrivning av pågående åtgärder för en renare luft finns att läsa på www.umea.se/luft och djupare information om Umeå kommuns arbete med kvävedioxid framgår av dokumenten; [Åtgärdsprogram för att uppfylla miljö kvalitetsnormen för kvävedioxid i Umeå](#) samt [Åtgärdsprogram för att uppfylla miljö kvalitetsnormen för kvävedioxid - Uppföljningsrapport 2013](#).

Bedömning

Målet har inte uppnåtts.

Nedan följer en bedömning för respektive ämne som redovisas i det nationella miljömålet för Frisk luft, vilket är det som Umeå kommun valt att följa upp på lokal nivå.

Bensen²⁸

Generationsmålet: Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att halten av bensen inte överstiger $1 \mu\text{g}/\text{m}^3$ luft beräknat som ett årsmedelvärde.

Bedömning

Målet för ämnet uppfylls på de flesta platser i Umeå. Mätning av bensen har skett av Umeå Universitet Miljömedicin under 2012. Halterna visar på bensennivåer mellan $0,4\text{-}1,33 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Av 33 mätplatser i Umeå visade 5 på värden strax över miljömålet $1,0 \mu\text{g}/\text{m}^3$.²⁹

På nationell nivå minskar halterna av bensen i tätorternas omgivningsluft stadigt i Sverige. Utsläpp av bensen från trafiken minskar tack vare tekniska åtgärder, och utsläppen kan förväntas fortsätta att minska med redan fattade beslut. Bensen kan även bildas vid enskild vedeldning. Det går inte urskilja någon förändring i utsläppen över tid för denna sektor. Trafiken är i de flesta tätorter den viktigaste källan för bensen och redan beslutade styrmedel bedöms tillräckliga för att klara föreslagna nationella målvärden till 2020.

²⁸ Källa: [Naturvårdsverket Steg på vägen – Fördiupad utvärdering av miljömålen 2012](#).

²⁹ Se Modell för beräkning av bensen- och 1,3-butadienhalter i omgivningsluft utifrån geografisk information om bland annat biobränsleeldning och trafik. Yrkes- och miljömedicin i Umeå rapporterar 2012:1, ISSN 1654-7314. Bensen mäts inte kontinuerligt i Umeå.

Bensen är cancerframkallande och det finns i dag ingen känd nivå under vilken inga effekter uppstår på människor.

? BENS(A)PYREN³⁰

Generationsmål: Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att halten av bens(a)pyren inte överstiger 0,0001 µg/m³ (0,1 ng/m³ luft) beräknat som ett årsmedelvärde.

Delmål 2015: Halten 0,3 ng/m³ som årsmedelvärde för bens[a] pyren skall i huvudsak underskridas år 2015.

Bedömning

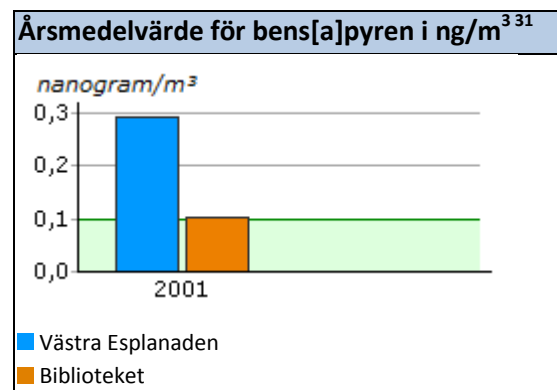
Målet för ämnet är svårt att bedöma då halterna av bens(a)pyren idag inte är tillräckligt kartlagda i kommunen. Aktuella data saknas för uppföljning av målet. Senaste mätningen som gjordes i Umeå var 2001 vid Västra Esplanaden och Biblioteket.

Bens(a)pyren bildas vid enskild vedeldning, särskilt om eldningsförfarandet eller utrustningen är bristfällig. Utsläppen av bens(a)pyren har ökat med cirka 40 % under de senaste åren i Sverige efter att ha varit oförändrade under den första delen av 2000-talet. Den viktigaste utsläppskällan i Sverige är småskalig vedeldning. Framför allt tätorter med omfattande vedeldning och ogynnsamma väderförhållanden har svårt att klara delmålet.

På grund av den långsamma utbytestakten av eldningsutrustning krävs en högre ambitionsnivå än nuvarande krav i BBR för att nå målsättningen till 2020. I dag spelar EU:s regler endast en begränsad roll för att minska

³⁰ Källa: [Naturvårdsverket Steg på vägen – Förstudie om utvärdering av miljömålen 2012](#).

utsläppen av bens(a)pyren från enskild vedeldning för uppvärmningsändamål. Detta kan komma att ändras i framtiden genom förslag på nya standarder och krav på utsläppen. Kommande utsläppskrav och lagstiftning kan, liksom kommande EU-direktiv för utsläppstak, förväntas minska utsläppen, bl. a genom att öka kravnivån på eldningsutrustning och därmed även minska utsläppen.

Datakälla: "Cancerframkallande ämnen i tätortsluft – Exponering och halter i Umeå, 2001" (Umeå universitet Modig, Forsberg, Hagenbjörk-Gustafsson, Järholm, Levin, Lindahl, Rhén, Segerstedt, Sundgren, Sunesson och Brorström-Lunden 2002).

? Eten

Generationsmål: Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att halten av eten inte överstiger 1 µg/m³ luft beräknat som ett årsmedelvärde.

³¹ Enligt delmålet ska halten 0,3 ng/m³ som årsmedelvärde för bens[a]pyren i huvudsak underskridas år 2015. Enligt det nationella generationsmålet ska inte halten bens[a]pyren överstiga 0,1 ng/m³ som årsmedelvärde (målvärde i figuren).

Bedömning

Målet för ämnet är svårt att bedöma då aktuella mätningar för uppföljning saknas i Umeå.

Flyktiga organiska ämnen³²

Delmål 2010: År 2010 skall utsläppen av flyktiga organiska ämnen (VOC) i Sverige, exklusive metan, ha minskat till 241 000 ton.

Bedömning

Målet för ämnet har uppnåtts i Sverige. Enligt den officiella utsläppsstatistiken för 2010 uppgick de svenska utsläppen till 197 000 ton. Användning av lösningsmedel i hushållen står i dag för det största bidraget till de svenska utsläppen. Det nationella arbetet med tillstånd och tillsyn enligt miljöbalken har haft störst betydelse för att minska utsläppen. Målet har haft en för låg ambitionsnivå och saknat styrverkan.

Formaldehyd³³

Generationsmål: Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att halten av formaldehyd inte överstiger 10 µg/m³ luft beräknat som ett timmedelvärde.

Bedömning

Målet för ämnet har uppnåtts, då halterna av formaldehyd i miljön understiger föreslaget långsiktigt målvärde. Aktuella mätningar för

uppföljning av formaldehyd saknas dock i Umeå.

Bedömningen är att en god luftkvalitet kan nås med nuvarande trend även om antalet diesel- och etanolbilar ökar. Formaldehyd är kraftigt irriterande för luftvägar och ögon, och kan vara cancerframkallande vid halter högre än de som normalt förekommer i utomhusluften.

Kvävedioxid

Generationsmål: 100 µg/m³ som timmedelvärde och 20 µg/m³ som årsmedelvärde för kvävedioxid.

Delmål: Halterna 60 µg/m³ som timmedelvärde och 20 µg/m³ som årsmedelvärde för kvävedioxid ska i huvudsak underskrivas år 2010. Timmedelvärdet får överskridas högst 175 timmar per år.

Beskrivning

Kvävedioxid bildas vid all förbränning. En viktig källa är vägtrafik, men även energiproduktion, industri och sjöfart bidrar till förhöjda halter.

Halterna av kvävedioxid (NO₂) påverkas främst av vägtrafik och metrologiska förutsättningar. Vi har de högsta halterna på vintern, när det är kallt och vindstilla, under morgonrusningen och på eftermiddagen. Fler åker bil till jobbet vintertid, då det också råder så kallad inversion mer än hälften av tiden. När det är inversion blandar sig inte luften vertikalt utan "fastnar" i marknivå, vilket leder till högre koncentrationer av luftföroreningar.

Bedömning

Målet för ämnet har inte uppnåtts.

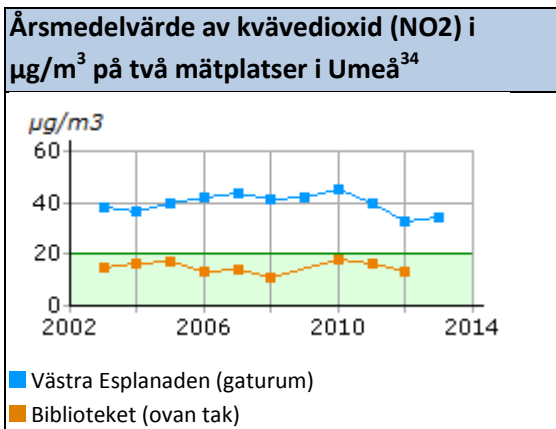
Målvärdena överskrids frekvent i gatumiljö i centrala Umeå. Det är framför allt gator med

³² Källa: [Naturvårdsverket Steg på vägen – Fördjupad utvärdering av miljömålen 2012.](#)

³³ Källa: [Naturvårdsverket Steg på vägen – Fördjupad utvärdering av miljömålen 2012.](#)

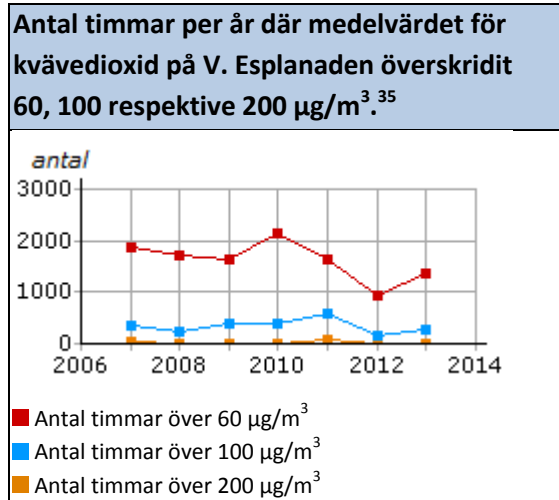
hög trafikbelastning och större trafikleder som uppvisar höga halter. Mätningar ovan tak på biblioteket, i urban bakgrund det vill säga i ej omedelbar närhet till trafik, har visat att timmedelvärdet vissa år överskridits i centrala Umeå. Årsmedelvärdet uppfylls på biblioteket och i urban bakgrund. Utanför centrala Umeå bedöms luften vara renare och miljömålet klaras, utom i direkt anslutning till större trafikleder.

Under 2012 och 2013 har trenden brutits och luften har blivit något bättre, även om miljömålet eller miljö kvalitetsnormen inte uppfylls. Ett flertal åtgärder pågår för att minska halterna, bl.a färdigställande av ringleden, införandet av genomfartsförbud för tung trafik, miljözon och ökat resande med kollektivtrafik.

Datakälla: Miljö- och hälsoskydd, Umeå kommun

³⁴ Enligt miljömålet Frisk luft, ska inte halten 20 µg/m³ kvävedioxid (NO₂) som årsmedelvärde överskridas.

Kommentar: År 2011 var ett år med ovanligt höga halter kvävedioxid. Halter på över 200 µg/m³ som tim-medelvärde överskreds vid 80 tillfällen år 2011 och vid 9 tillfällen år 2013. Halter på över 100 µg/m³ som tim-medelvärde överskreds vid 566 tillfällen år 2011 och vid 287 tillfällen år 2013. Datakälla: Miljö- och hälsoskydd, Umeå kommun

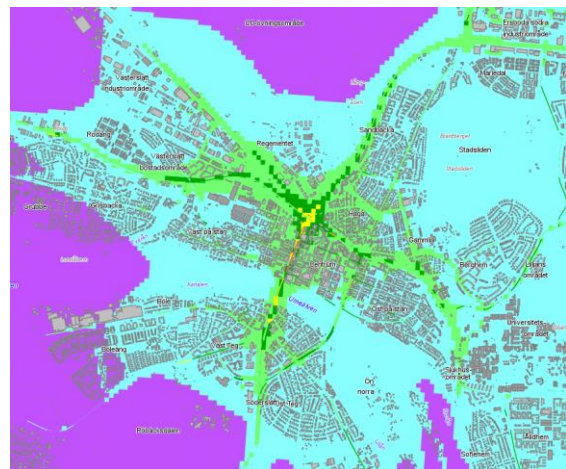
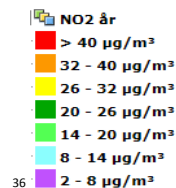

Bild: Kartbild över Umeå som visar variationen av årsmedelvärde av kvävedioxid (NO₂/år) Den gula färgen motsvarar 26-32 µg/m³.³⁶ Se vidare på [interaktiv karta över föroreningar av kvävedioxid och partiklar i Umeå tätort](http://www.umea.se/luft) under www.umea.se/luft

³⁵ Enligt det nationella miljömålet bör inte halten av kvävedioxid överskrida 100 µg/m³ som tim-medelvärde.

³⁶

 Partiklar

Generationsmål: 30 µg/m³ som dygnsmedelvärde och 15 µg/m³ som årsmedelvärde för partiklar (PM10).

Delmål 2010: Halterna 35 µg/m³ som dygnsmedelvärde och 20 µg/m³ som årsmedelvärde för partiklar (PM10) skall underskridas år 2010. Dygnsmedelvärdet får överskridas högst 37 dygn per år. Halterna 20 µg/m³ som dygnsmedelvärde och 12 µg/m³ som årsmedelvärde för partiklar (PM2.5) skall underskridas år 2010. Dygnsmedelvärdet får överskridas högst 37 dygn per år.

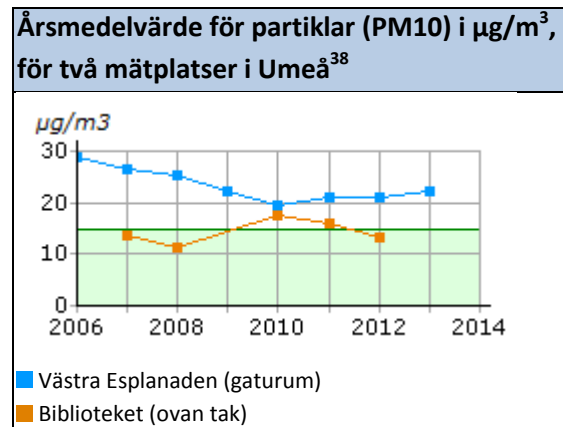
Bedömning

Målet för ämnet har inte uppnåtts. I gatumiljö överskrids målet för partiklar (PM10) i centrala Umeå vid de mest trafikerade gatorna och större trafiklederna. I urban bakgrund, det vill säga i områden som inte ligger i omedelbar närhet till trafik, ligger nivåerna i närhet av målnivå. Huvudsakliga källan till partiklar (PM10) i Umeå är slitagepartiklar från väg som uppkommer vid användandet av dubbdäck. Delmålet för mindre partiklar (PM2.5) för årsmedelvärdet underskrids i såväl i gatumiljön som i urban bakgrund. Intransport av luftföroreningar från öresundsregionen och övriga Europa är mindre i Norra Sverige än i södra. Som regel är halterna av partiklar (PM2.5) låga, men det kan finnas risk för överskridande av dygnsmedelvärdet i gatumiljö.

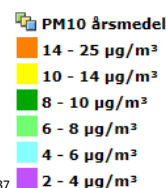
Avgörande för att minska halten av partiklar (PM10) i tätorterna är att begränsa användningen av dubbdäck samt åtgärder för dammbindning. För partiklar (PM2.5) är det internationella arbetet med avtal som begränsar utsläpp av luftföroreningar avgörande.

Bild: Karta över Umeå som visar variationen av årsmedelvärdet av partiklar (PM10). De orangea fälten motsvarar 14-25 µg/m³ och de gula 10-14 µg/m³.³⁷

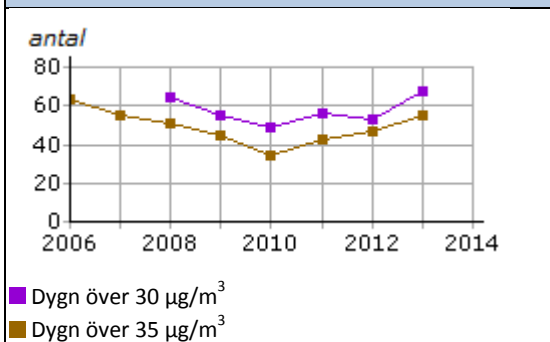
Datakälla: Miljö- och hälsoskydd, Umeå kommun

³⁷

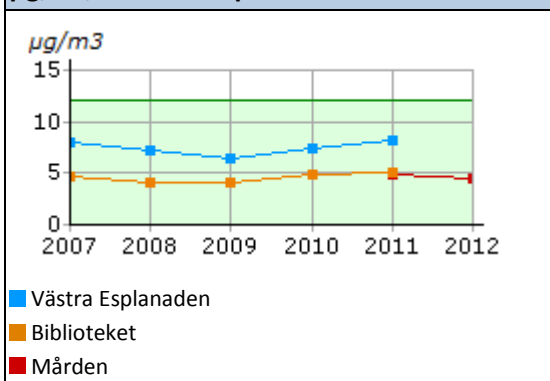
³⁸ Enligt miljömålet Frisk luft, ska inte halten 15 µg/m³ PM10 som årsmedelvärde överskridas.

Antal dygn som halten av partiklar <10 mikrometer (PM10) överskridit 30 respektive 35 µg/m³.³⁹

Datakälla: Miljö- och hälsoskydd, Umeå kommun

Årsmedelvärde för partiklar (PM 2,5) i µg/m³, vid tre mätpunkter i Umeå⁴⁰

Datakälla: Miljö- och hälsoskydd, Umeå kommun

 Ozon

Generationsmål: Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att halten av marknära ozon inte överstiger 70 µg/m³ luft beräknat som ett åttatimmarsmedelvärde

³⁹ Enligt det nationella miljömålet bör inte halten av PM10 överskrida 30 µg/m³ som dygnsmedelvärde.

⁴⁰ Enligt delmålet ska halten 12 µg/m³ luft som årsmedelvärde inte överskridas.

eller 80 µg/m³ luft räknat som ett timmedelvärde

Delmål 2010: Halten marknära ozon skall inte överskrida 120 µg/m³ som åtta timmars medelvärde år 2010.

Bedömning

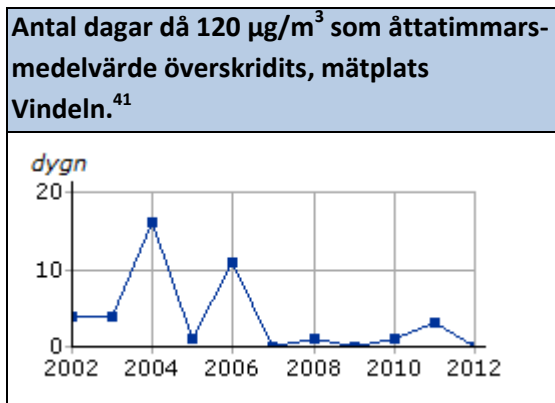
Målet för ämnet har inte uppnåtts. Generationsmålet uppfylls inte och det tidigare lokala målet för ämnet har inte nåtts, men är relativt nära. Mätning av marknära ozon sker i Vindeln och på Holmön. Vid några tillfällen sedan år 2000 har ozonhalten i Vindeln överskridit 120 µg/m³ som åttatimmarsmedelvärde. Senast detta inträffade var under 2011. Ozonhalterna på Holmön har legat relativt konstant under hela mätperioden.

Även om delmålet överskridits på ett stort antal mätplatser i landet, har antalet dagar med överskridande genomgående varit få. Särskilt varma och soliga år är överskridandet större.

Eftersom både ozon och ozonbildande ämnen kan transporteras lång väg är marknära ozon ett internationellt problem. Det internationella åtgärdsarbetet för att minska luftföroreningar har därför varit avgörande för möjligheten att nå delmålet.

Ozon bildas när flyktiga organiska ämnen och kväveoxider i luften utsätts för solljus. Detta sker främst i storstadsregioner med omfattande vägtrafik och i industritäta områden. Överskridanden sker ofta vid tillfällen då luftmassor med höga ozonhalter från Centraleuropa rör sig upp över Sverige. Halterna av ozon är ofta högre utanför tätorter där trafiken är mindre intensiv

eftersom ozon förbrukas när det finns kväveoxid i luften.

Datakälla: Naturvårdsverket

? Sot

Generationsmål: Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att halten av sot inte överstiger $10 \mu\text{g}/\text{m}^3$ luft beräknat som ett årsmedelvärde.

Bedömning

Målet för ämnet är svårt att bedöma då aktuella mätningar av sot saknas i Umeå.

Skyddande ozonskikt

😊 Ozonedbrytande ämnen

Delmål: I Umeå kommun är det lokala miljömålet för ozonedbrytande ämnen samma som det av riksdagen beslutade nationella miljö kvalitetsmålet.

När Umeå kommuns lokala miljömål antogs 2008 gällde delmålet: År 2010 ska utsläpp av ozonedbrytande ämnen till största delen ha upphört.

Det nu gällande nationella miljö kvalitetsmålet för ozonedbrytande ämnen beskrivs som att:

- (1) Sverige verkar för att halterna av klor, brom och andra ozonedbrytande ämnen i stratosfären inte överstiger naturliga nivåer.
- (2) Inom loppet av en generation ska användningen av ozonedbrytande ämnen i Sverige vara avvecklad.

Ozonskiktet ska utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.

Miljö kvalitetsmålet ska nås inom en generation.

Bedömning

Kommunens miljömål för målperioden till och med år 2010 bedöms som uppnått.

Antalet rapporterade köldmedieanläggningar innehållande 10 kg HCFC-köldmedier eller mer har minskat från 68 st år 2006 till 14 st år 2012. Installerad mängd HCFC i dessa anläggningar har minskat från 1190 kg år 2006 till 187 kg år 2012. CFC är förbjudet att installera och fylla på.

⁴¹ Enligt det nationella miljö målet bör inte halten av ozon överskrida $70 \mu\text{g}/\text{m}^3$ luft som åttatimmars-medelvärde. Enligt det delmål Umeå kommun antog 2008 ska inte halten $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$ som åttatimmars-medelvärde överskridas år 2010.

Möjligheten för måluppfyllnad kan påverkas i mindre grad av att undantag från användningsförbud för CFC gäller i äldre helt slutna enhetsaggregat som innehåller mindre än 900 gram köldmediefyllning. De får dock inte flyttas eller fyllas på.

Även det aktuella nationella målet ser ut att uppnås. Naturvårdsverkets bedömning för hela landet är positiv gällande ozonnedbrytande ämnen." Nyanvändningen av CFC⁴² och HCFC⁴³, haloner, klorerade lösningsmedel och metylbromid har minskat kraftigt eller upphört helt i Sverige."

De ozonnedbrytande ämnen som följts i kommunen är CFC och HCFC. För övriga ämnen som nämnts finns inga uppgifter för Umeå kommun men då dessa i huvudsak är förbjudna antas de förekomma i mycket små mängder, om ens några alls. Uppföljning av målet har skett främst genom genomgång av årsrapporter från 2006-2012 för köldmedieanläggningar innehållande 10 kg eller mer. Mindre aggregat har ej krav på redovisning.

HCFC får fram till 2015 användas i alla typer av aggregat men påfyllnad får inte ske.

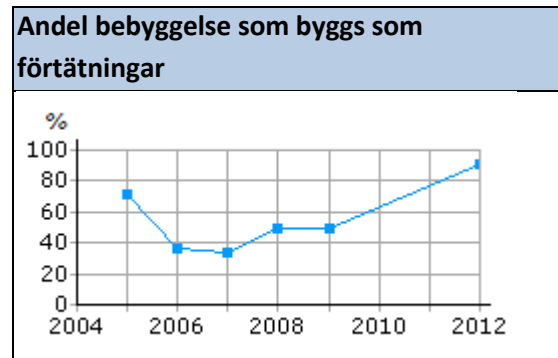
⁴² CFC/Klorfluorkarboner även kallade freoner.

⁴³ HCFC; klorfluorkolväten, även kallade freoner

3.4 Staden

För att uppnå målet om en hållbar stad pågår en förtätning av Umeå. Det innebär bl.a. att marken ska användas effektivare och ge förutsättningar för invånarna att resa hållbart. I en förtätad stad blir tillgången till grönområden allt viktigare. För att det ska vara en bra livsmiljö i staden ska invånarna inte utsättas för ohälsosamma luftföroreningar eller buller. Avfallet ska minska och återvinnas. Här kan du läsa om Umeå kommuns lokala miljömål med kopplade till de nationella miljömålen God bebyggd miljö, Giftfri miljö samt Säker strålmiljö. Dessa mål ska bidra till att göra livsmiljön i Umeå god och hälsosam.

80 % av all nybyggnation skett inom buffertzonen för kollektivtrafikstråk.

Kommentar: Enligt officiell statistik byggdes det 1327 bostäder i Umeå kommun under 2008-2009. 49,36 % av dessa (655 st) byggdes inom tätort. Under 2010-2012 byggdes 1195 bostäder i Umeå kommun. 90,88 % av dessa (1086 st) byggdes inom tätort. Datakälla: Övergripande planering - Umeå kommun

God bebyggd miljö

😊 Förtätningar

Delmål: Minst 50 % av nytillkommande bebyggelse fram till år 2012 ska ske genom komplettering av befintlig bebyggelse och resterande del genom byggande i nyexploateringsområden.

Bedömning

Målet har uppnåtts. Utvecklingsstrategin om femkilometers-staden samt om tillväxt inom kollektivtrafikstråken har fått genomslag.

Mellan åren 2008-2012 har byggandet inom tätort uppgått till 70 %.

De senaste årens bebyggelse har till stor del skett i Umeå centralort i linje med gällande Översiktsplan. Under perioden 2010-2012 har

😬 Grönstruktur

Delmål: Senast år 2012 ska grönstrukturen vara utvecklad i befintlig bebyggelse genom tillskapande av nya grönområden och grönstråk eller utveckling av befintliga grönområden. Nya områden som planeras och byggs har parker, lekplatser, ytor för spontanidrott och lättillgängliga mötesplatser för alla åldrar.

Bedömning

Målet har delvis uppnåtts genom att det inarbetats i de fördjupade översiktsplanerna samt inarbetats i mål och uppföljning av Tekniska nämndens verksamhet.

I de stadsdelar som tillkommit och byggts ut har nya parker och lekparker skapats, exempel på detta är Sagotjärn i Tavleliden och Äventyrsleken på Östra Ersboda.

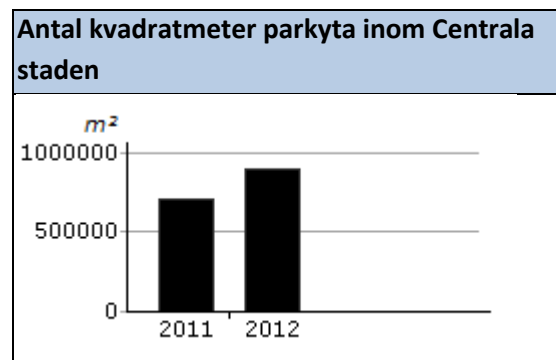
Inom de områden där förtätning och utbyggnad av bostäder pågår har befintliga parker och lekparker renoverats och fått nytt innehåll i enlighet med delmålet för grönstruktur; exempel på detta är Körsbärsdalen, Hagaparken och inte minst hela satsningen på Staden mellan broarna med en hel serie av allmänt tillgängliga parker med olika karaktär och innehåll.

Under 2010 påbörjade Naturskolan ett LONA-projekt¹² som bl a går ut på att åtgärda skolgårdar för att bättre kunna användas för lärande och lek. Under 2013 har det påbörjats åtgärder vid 3 skolor i samarbete med Naturskolans trädgårdsmästare och personalen har utbildats. Arbetet fortsätter under 2014 med ett större antal förskolor och skolor.

Umeå kommun har även tagit fram verksamhetsspecifika mål som kopplar mot miljömålen (särskilt detta delmål för God bebyggd miljö), vilka följs upp årsvis.

Det verksamhetsspecifika mål som bidrar till uppfyllelse av delmålet är målet att antalet kvadratmeter parkyta inom centrala staden inte ska minska. Detta mål är för närvarande uppfyllt då parkytan inom Centrala staden 2013-01-21 var 892 736 kvm och 2014-01-17 898 697 kvm (2012 fanns 704 277 kvm). Förändringen är dock mycket liten och har snarare med kvalitetssäkring av parkdatabasen att göra än verkliga förändringar.

Sedan 2012 har mängden parkyta inom centrala Umeå inte förändrats påtagligt. 2013 och 2014 genomförs dock parkprojekt inom Staden mellan broarna där parkytan ökar. 2013 och 2014 finns 50 kvm parkyta/invånare inom centrala staden. Umeå kommun har även verksamhetsmål som berör kvalitet och innehåll. Bland dessa mål ingår bland annat målet om att minst två parker årligen ska förnyas och tillföras nytt innehåll. Vilket uppfylldes 2011, 2012 och 2013. Samt verksamhetsmålet om att minst fyra lekplatser årligen ska förnyas och tillföras nytt innehåll. Vilket uppfylldes 2010, 2011, 2012 och 2013.

Kommentar: Parkytan inom centrala Umeå har ökat mellan 2011 och 2013. Årsskiftet 2011/2012: 704 277 kvm, Årsskiftet 2013/2014: 892 736 kvm yta. Andra indikatorer som används inom detta område är nya grönområden i befintlig bebyggelse, utveckling av befintliga grönområden och grönytor/mötesplatser i nya områden. Datakälla: Gator och parker - Umeå kommun

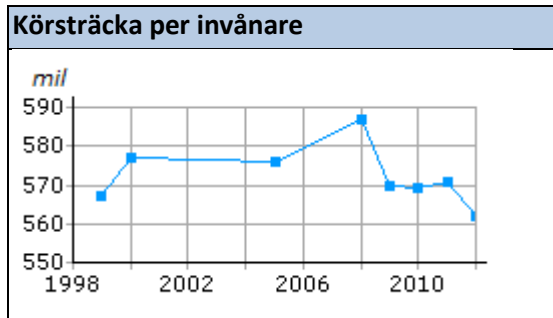
Motorfordonstrafik

Delmål: Motorfordonstrafiken, mätt per invånare, ska minska i Umeå tätort.

Bedömning

Målet har uppnåtts. Körsträckan per invånare minskade med 4,5 % mellan åren 2008 och 2012.

Mer information som stödjer uppföljning av detta mål finns tillgängligt då den kommande resvaneundersökningen 2014 presenteras.

Datakälla: RUS

? Hållbart resande

Delmål: År 2014 utgör andelen resor som görs med kollektivtrafik, cykel eller till fots tillsammans minst 55 % av alla resor för boende inom Umeå tätort. År 2022 utgör andelen minst 65 % av alla resor.

Bedömning

Måluppfyllelse kan bedömas först efter att den planerade resvaneundersökningen för 2014 är genomförd. År 2006 uppgick andelen hållbara resor (dvs. de som görs till fots, med cykel eller med kollektivtrafik) till 48 %.

Ett flertal åtgärder har gjorts inom kollektivtrafiken med högre turtäthet, ökad framkomlighet, förenklad betalning m.m. För gång och cykel görs också kontinuerligt åtgärder med utbyggnad av gång- och cykelvägar. Kollektivtrafik, gång och cykel har också fått en tydligt prioriterad ställning i översiktsplaneringen, där Umeå ska förtätas för att underlätta dessa resor.

Ett hållbart resande minskar därmed utsläppsbelastningen och påverkar därmed möjligheten till måluppfyllnad för flera lokala

miljömål. Läs mer under Luften och klimatet i denna rapport.

☹ Bullerstörda

Delmål: Antalet människor som utsätts för buller överstigande av riksdagen beslutade riktvärden ska minska.

Beskrivning

Det höga tillväxtmål som Umeå har och ambitionen att förtäta staden ökar risken att nybyggnation sker i bullerutsatta lägen. Fler människor kommer därför att utsättas för buller som överstiger riktvärdena utomhus. Där utomhusriktvärdet inte uppfylls tillämpas idag Boverkets allmänna råd med krav på tyst eller ljuddämpad sida. Vid nybyggnation ställs alltid kravet på att inomhusriktvärdet klaras. I Umeå är trafikbuller från väg-, flyg- och tågtrafik i huvudsak de största bullerkällorna men även buller från andra verksamheter som t.ex. industrier, vindkraftverk, skjutbanor, tåkter, fläktar och byggverksamheter förekommer.

Bedömning

Målet har inte uppnåtts. Resultatet från bullerkartläggningen 2012 visar på att antalet personer som utsätts för ljudnivåer överstigande riktvärdet 55 dBA ekvivalent ljudnivå utomhus i Umeå kommun är ca 15 400 personer från väg, 300 personer från tåg och 100 personer från flyg.

Typ	Antal boende i 5 dB(A) intervall							
Intervall dB(A)	50-55	55-60	60-65	65-70	70-75	75-80	80-85	85+
Tåg, Leg 24h	1200	300	0	0	0	0		
Tåg, L _{max}				4600	2200	1300	600	100
Väg, Leg 24h	19700	8600	5800	800	0	0		
Väg, L _{max}				16900	28000	14900	10100	2800
Flyg, L _{den}		100	0	0	0	0		
Flyg, L _{max}				16000	13200	6600	2600	700

Tabell: Antal boende i 5 dB(A) intervall

För att förbättra bullersituationen i befintliga miljöer har ett åtgärdsprogram antagits av kommunfullmäktige 2013. Kommunen arbetar brett med bullerfrågan och med olika åtgärder för att minska exponeringen av buller. Bilsnål samhällsplanering, bidrag till fönsteråtgärder, uppförande av plank och trafikregleringar är några exempel på det arbete om bedrivs. Programmet redovisar kortsiktiga åtgärder som ska vidtas de närmaste fem åren samt anger långsiktiga mål för buller. Förutom kommunens åtgärder har bullerskyddsåtgärder även vidtagits av Trafikverket i samband med byggnationen av Botniabanan och ringleden, samt vid befintliga fastigheter som exponeras av höga bullernivåer. För Umeå flygplats, har Swedavia även vidtagit bullerskyddsåtgärder i enlighet med sitt miljötillstånd under perioden.

Vid nybyggnation i bullerutsatta lägen tillämpas Boverkets allmänna råd med krav på tyst eller ljuddämpad sida där utomhusriktvärdet inte uppfylls. Krav ställs även på att inomhusriktvärdet klaras, se Umeå kommuns [Åtgärdsprogram mot buller 2013-2018](#) eller <http://www.umea.se/buller>.

Kommunen har vidare regelbunden tillsyn på lokaler för diskotek, konserter och träningslokaler för barn. Dessutom görs tillsyn på tillfälliga arrangemang utomhus. Tillsynen innebär antingen mätningar eller krav på att mätresultat ska redovisas. Tillsynen och kraven utgår ifrån att Socialstyrelsens riktvärden ska klaras.

Trots ovan nämnda tillsynsinsatser är det svårt att göra en bedömning av måluppfyllelsen. Det går inte att med säkerhet veta att ljudnivåerna aldrig överstiger ovan nämnda riktvärden.

Läs mer på Umeå kommuns hemsida om buller, <http://www.umea.se/buller>, samt i tillsynsrapporten [Tillsyn av verksamheter med höga ljudnivåer – musik](#).

Buller vid ny- och kompletteringsbebyggelse

Delmål: I första hand klara riktvärden vid nybyggnation för buller och i andra hand, när det gäller kompletteringsbebyggelse tillämpa tyst sida. På den tysta sidan bör målsättningen vara en ekvivalentnivå på 45 dBA och riktvärdet för inomhusnivån ska alltid klaras.

Bedömning

Målet har uppnåtts. Vid nybyggnation tillämpas Boverkets allmänna råd 2008:1. Där riktvärdet överskrider vid nybyggnation tillämpas så kallad tyst eller ljuddämpad sida i enlighet med riktlinjerna i översiktsplanen.

Avfallsmängd

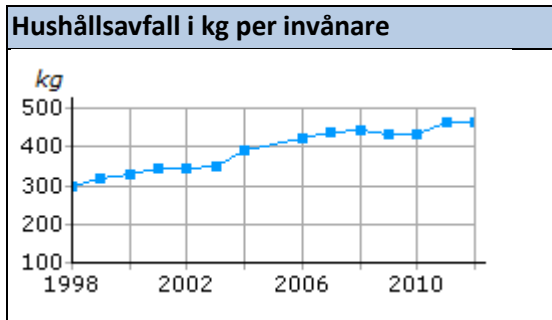
Delmål: Avfallens mängd per invånare ska minska.

Bedömning

Målet har inte uppnåtts. Den totala mängden hushållsavfall visar långsamt stigande trender. Detta bedöms bero på konsumtionsvanor och varierande konsumtion i relation till ekonomiska konjunktursvängningar.

En av orsakerna till ökningen mellan 2010 och 2011 är att mängden trädgårdsavfall och täckmaterial (jord- och stenmassor) ökade markant, avfallsmängderna är också konjunkturberoende vilket framgår av nedgången 2009-2010.

Kommunen arbetar med mål kring att fånga avfall längre upp i avfallstrappan.

Kommentar: Den totala mängden hushållsavfall visar på en långsamt stigande trend, där mängderna varierar med konsumtionsmönster samt med om landet befinner sig i en hög- eller lågkonjunktur. Umeå kommun fokuserar numera mer på mål kring att fånga avfall högre upp i avfallstrappan. Datakälla: UMEVA

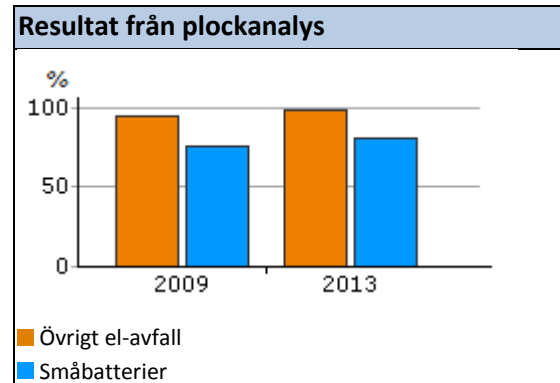
☹️ Farliga ämnen

Delmål: Hushållsavfallets innehåll av farliga ämnen ska minska.

Bedömning

Målet har uppnåtts. Plockanalyser som genomförts av hushållsavfallet i Umeå kommun visar på att invånarna blir bättre på att hantera det farliga avfallet rätt.

Arbete pågår med att förbättra insamlingssystem samt med att tillhandahålla information om vad som är farligt avfall. Detta innebär bland annat att befintliga system kan kompletteras med fastighetsnära insamling av farligt avfall, vilket ger ökad närhet till insamlingssystem och att människor blir mer "systemtroga".

Kommentar: Plockanalyser från 2009 och 2013 visar att utsorteringen av farligt avfall ökar. Från 75 till 80 % för småbatterier och från 94 till 97 % för övrigt el-avfall. Datakälla: UMEVA

☹️ Återvinning

Delmål: Återvinning av avfall ska öka.

Bedömning

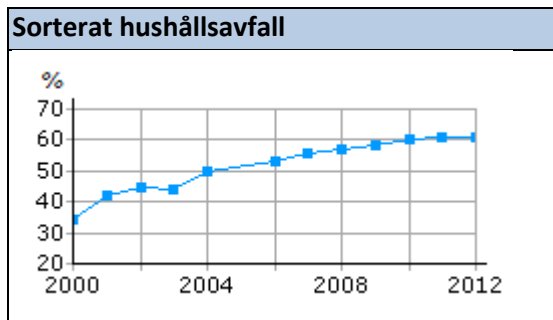
Målet har uppnåtts. År 2008 återvanns 57 % av avfallet, och denna siffra har sedan stigit till 61 % år 2012.

Det finns olika krav för olika fraktioner och invånarna i Umeå kommun blir ständigt bättre på att sortera rätt och på den plats där avfallet i största mån kan återutnyttjas som resurs, dvs. högt upp i avfallstrappan⁴⁴.

Införandet av utsortering av matavfall har minskat restavfallet betydligt och möjliggjort biogasframställning genom rötning. Avfallet blir således en resurs som kan ersätta fossila drivmedel. En indirekt effekt av matavfallssorteringen är att den övriga

⁴⁴ Avfallstrappan är ett verktyg för att visualisera målet om avfallsminimering samt den optimala hanteringen av avfall som ändå uppkommit. Verktygen innebär följande prioriteringsordning: 1. Förhindra att avfall skapas - avfallsminimering 2. Återanvända 3. Återvinna material 4. Återvinna energi genom förbränning 5. Deponera, det vill säga slutförvara i en deponi.

utsorteringen av avfall har ökat inom dessa bostadsområden.

Dataälla: UMEVA

😊 Avfallshantering

Delmål: Avfallshantering ska planeras utifrån ett regionalt tänkande.

Bedömning

Målet har uppnåtts. Regional samverkan sker genom gemensamma upphandlingar och försäljningar i enlighet med årlig beslutad aktivitetsplan, men även löpande samarbete pågår.

Genom regional samverkan kan kompetens bibehållas i de mindre befolkningstäta regionerna i Västerbotten och Umeå kan vara en motor i detta arbete. Diskussioner pågår med Vindelns kommun angående ett mer formaliserat arbete gällande såväl VA som avfall.

Ett syfte med den avfallsplan som fastställdes 2010 är att uppnå nationella och avfallsrelaterade miljö kvalitetsmål.

Giftfri miljö

☹ Giftfri uppväxt

Delmål: Senast år 2012 ska inga gifter förekomma som påverkar miljön eller hälsan för barn på skolor, förskolor, lekplatser och idrottsytor.

Bedömning

Målet har inte uppnåtts. Detta mål är svårt att följa upp då begreppet "gifter" inte definierats. Därför saknas även statistik för de ämnen som skulle kunna utgöra en uppföljning av detta mål. Utifrån senare års sammanställning av forskning kring kemikaliers påverkan på människan står det ändå klart att ett mål om giftfri uppväxt inte kan ses som uppnått.

Åtgärder genomförda som främjar målet:

- Sandlådesand på förskolor har bytts ut och byts regelbundet.
- På lekplatser och idrottsplatser har markbeläggningar av gummi bedömts som säkra med tanke på risken för påverkan av kemikalier.
- Förskolor har informerats om kemikalieanvändning och vilka krav som ställs i lagstiftningen. Efter det har förskolor uppmärksammat bl.a. att hormonstörande ämnen i hygienprodukter ska undvikas.

Kommunens krav vid upphandling av byggmaterial, kemikalier etc. är ett viktigt verktyg för att nå målet. Kommunen använder sig av miljöstyrningsrådets vägledning och upphandlingskriterier avseende miljökrav i upphandlingar.

Under 2013 har kemikalier i barns miljöer uppmärksammats nationellt och inom EU.

☹️ Förorenade områden

Delmål: Senast år 2025 är de förorenade områden som enligt rådande kunskapsläge innebär mer än en måttlig risk för människors hälsa och miljö undersökta och vid behov åtgärdade.

Umeå kommun bedriver tillsammans med både företag och länsstyrelsen ett omfattande arbete med att identifiera, utreda och åtgärda förorenade områden. Samtidigt är erfarenheten att vi får kunskap om nya områden som är förorenade varför det är svårt att avgöra om målet kommer uppnås.

Bedömning

Målet är möjligt att nå till 2025. Målet har hittills uppfyllts när det gäller förorenade områden som preliminärt klassats som riskklass 1 – mycket hög risk. När det gäller förorenade områden i riskklass 2 har 60 % av objekten inventerats, utretts eller åtgärdats.

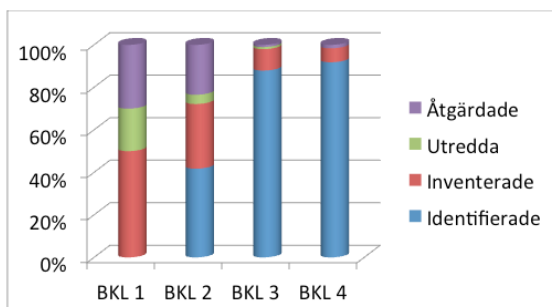

Bild: Andel objekt inom den preliminära branschklassningen som identifierats, utretts eller åtgärdats.

I Umeå har ca 600 eventuellt förorenade områden identifierats. Av dessa bedriver kommunen tillsyn över ca 560 objekt. Totalt har ca 250 objekt antingen inventerats, avförts, undersökts, delåtgärdats eller

åtgärdats fullständigt. 350 objekt är helt oklassade och tillhör de preliminära riskklasserna (eller så kallad "branschklass") 2-4. Fokus för miljömålsuppföljningen är dock de objekt som finns i preliminär riskklass 1-2, d.v.s. stor eller mycket stor risk för människa och miljö. Uppföljningen fokuserar därför på dem.

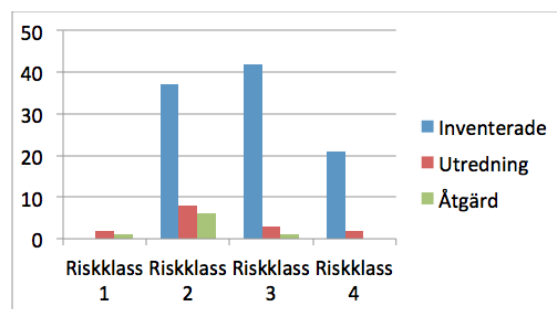

Bild: Objektstatus – illustration över var förorenade områden som inventerats och riskklassats befinner sig på vägen mot utredning och åtgärder

Säker strålmiljö

😊 5-ledarsystem vid nybebyggelse

Delmål: Vid all nybebyggelse av bostäder och lokaler utförs elanläggningarna med 5-ledarsystem.

Bedömning

Målet har troligtvis uppnåtts. I Umeå kommuns egna byggnationer utförs elanläggningarna med 5-ledarsystem. Man har dock inte insyn kring hur det ser ut inom de privata byggnationerna inom kommunens geografiska område. 5-ledarsystem är dock mer eller mindre standard idag och det antas vara en mycken liten del av byggnaderna som saknar det, om alls någon.

 5-ledarsystem vid ombyggnation av skolor

Delmål: Vid större ombyggnationer av skolor och förskolor installeras 5-ledarsystem senast år 2012.

Bedömning

Målet har uppnåtts. I dag installeras 5-ledarsystem vid alla större ombyggnationer vilket gör att målet anses uppnått.

4. Skribenter till Livsmiljöbokslutet 2014

Framtagandet av Livsmiljöbokslutet har koordinerats av gruppen för horisontella mål som består av Sara Wård, miljöstrateg, Linda Gustafsson, jämställdhetsstrateg, Ann-Margrethe Iseklint, folkhälso- och tillgänglighetsstrateg samt Doris Grellmann, naturvårdsplanerare.

Miljö och hälsoskydd har bidragit i stor utsträckning med text, underlag och sakkunskap. Även andra berörda verksamheter inom Umeå kommun har hjälpt med fakta och synpunkter. Beredningsgruppen för folkhälsa har bidragit med värdefulla synpunkter till folkhälsoavsnittet.

Charlotte Lundkvist, chef för strategisk utveckling är internbeställare och verksamhetsansvarig för horisontella målgruppen.

Folkhälsa och tillgänglighet

Goda livsvillkor

Delaktighet och inflytande i samhälletAnn-Margrethe Iseklint, Folkhälso- och tillgänglighetsstrateg

Ekonomisk trygghet.....Ann-Margrethe Iseklint, Folkhälso- och tillgänglighetsstrateg

Social trygghet.....Ann-Margrethe Iseklint, Folkhälso- och tillgänglighetsstrateg

Hälsofrämjande livsmiljöer och levnadsvanor

Ökad fysisk aktivitetAnn-Margrethe Iseklint, Folkhälso- och tillgänglighetsstrateg

Goda matvanor och säkra livsmedelAnn-Margrethe Iseklint, Folkhälso- och tillgänglighetsstrateg

Psykisk hälsaAnn-Margrethe Iseklint, Folkhälso- och tillgänglighetsstrateg

Trygga och goda uppväxtvillkor

BarnfattigdomAnn-Margrethe Iseklint, Folkhälso- och tillgänglighetsstrateg

UtbildningAnn-Margrethe Iseklint, Folkhälso- och tillgänglighetsstrateg

Minskat bruk av tobak och alkohol samt ett samhälle fritt från narkotika och dopning

Minskat bruk av tobak, alkohol, narkotika.....Ann-Margrethe Iseklint, Folkhälso- och tillgänglighetsstrateg

Tillgänglighet och bemötande.....Ann-Margrethe Iseklint, Folkhälso- och tillgänglighetsstrateg

Miljö och natur

Naturen

Skydd av skog med sociala värden Doris Grellmann, Naturvårdsplanerare

Biologisk mångfald Doris Grellmann, Naturvårdsplanerare

Areal jordbruksmark.....	Doris Grellmann, Naturvårdsplanerare
Betesmark.....	Doris Grellmann, Naturvårdsplanerare
Ekologiskt jordbruk.....	Doris Grellmann, Naturvårdsplanerare
Ekologiska livsmedel.....	Doris Grellmann, Naturvårdsplanerare
Skyddade våtmarker.....	Doris Grellmann, Naturvårdsplanerare
Tillgänglighet våtmarker.....	Doris Grellmann, Naturvårdsplanerare

Vattnet

Vandringshinder och flottningsrensade vattendrag	Doris Grellmann, Naturvårdsplanerare
Vattenkvalitet	Mats Nebaeus, Biolog
Sänkta sjöar och vattendrag	Mats Nebaeus, Biolog
Grundvattentillgångar av högt värde	Anna Carlsson, Funktionschef Miljö, UMEVA
Konflikter med grundvattentillgångar	Anna Carlsson, Funktionschef Miljö, UMEVA
Tillgänglighet strandlinje	Doris Grellmann, Naturvårdsplanerare
Totalfosfor	Mats Nebaeus, Biolog
Avloppsrening.....	Ulla Aronsson, Miljöinspektör och Jonas Svensson, Chef Miljöskydd
Avloppsanläggningar	Ulla Aronsson, Miljöinspektör och Jonas Svensson, Chef Miljöskydd
Oorganiskt aluminium	Mats Nebaeus, Biolog

Luften och klimatet

Förbrukning elenergi	Johan Sandström, Energi- och klimatrådgivare
Koldioxid från fossila bränslen 2012	Johan Sandström, Energi- och klimatrådgivare
Elförbrukning per bruttoregionprodukt	Johan Sandström, Energi- och klimatrådgivare
Eldningsolja	Johan Sandström, Energi- och klimatrådgivare
Koldioxid från fossila bränslen 2025	Johan Sandström, Energi- och klimatrådgivare
Energibehov för uppvärmning och varmvatten	Johan Sandström, Energi- och klimatrådgivare
Luftföroreningar	Annika Söderlund, Chef Miljöplanering och konsumtion
Ozonedbrytande ämnen	Mikael Waldenborg, Miljöinspektör

Staden

Förtätningar.....	Daniel Levisson, Statistiker
Grönstruktur.....	Anna Flatholm, Parkdriftschef
Motorfordonstrafik	Johan Sandström, Energi- och klimatrådgivare
Hållbart resande	Isak Brändström, Infrastrukturstrateg

Bullerstörda	Annika Söderlund, Chef Miljöplanering och konsumtion
Buller vid ny- och kompletteringsbebyggelse	Annika Söderlund, Chef Miljöplanering och konsumtion
Avfallsmängd	Anna Carlsson, Funktionschef Miljö, UMEVA
Farliga ämnen	Anna Carlsson, Funktionschef Miljö, UMEVA
Återvinning	Anna Carlsson, Funktionschef Miljö, UMEVA
Avfallshantering.....	Anna Carlsson, Funktionschef Miljö, UMEVA
Giftfri uppväxt	Per Hänström, Miljöinspektör
Förorenade områden	Anna Pallin, Miljöinspektör
5-ledarssystem vid nybebyggelse.....	Pär Näsholm, Projektledare EL
5-ledarssystem vid ombyggnation av skolor	Pär Näsholm, Projektledare EL

5. Relaterade dokument

Lista över styrdokument för Umeå kommuns övergripande hållbarhetsarbete:

[Aalborgåtagandena - för en hållbar stadsutveckling](#)

[Aalborgåtagandena – Temaområden](#)

[Avfallsplan 2020](#)

[Energiprogram för hållbar utveckling](#)

[Folkhälsa – Folkhälsomål för Umeå kommun](#)

[Folkhälsan i Umeå kommun](#)

[Folkhälsan i Umeå kommun - Psykisk hälsa](#)

[Jämlika möten – en guide till bättre bemötande i Umeå kommun](#)

Umeå kommuns [Miljömål](#)

[Regler för vatten och avlopp i tillväxt- och omvandlingsområden](#)

[Strategi för jämställdhetsarbete i Umeå Kommun](#)

[Tillsyn av verksamheter med höga ljudnivåer – musik](#)

[Tänk till, gör rätt! – Strategi för tillgänglighetsarbete i Umeå kommun](#)

[Åtgärdsprogram för att uppfylla miljökvalitetsnormen för kvävedioxid i Umeå](#)

[Åtgärdsprogram för att uppfylla miljökvalitetsnormen för kvävedioxid - Uppföljningsrapport 2013](#)

[Åtgärdsplan för minskade utsläpp av växthusgaser](#)

[Åtgärdsprogram mot buller 2013 – 2018](#)

[Översiktsplan Umeå kommun - Fördjupning för kusten med miljökonsekvensbeskrivning MKB \(2013\)](#)

[Översiktsplan Umeå kommun - Fördjupning för Umeå, Umeås framtida tillväxtområde \(2011\)](#)

[Översiktsplan Umeå kommun - Fördjupningen för Nydala med miljökonsekvensbeskrivning \(2012\)](#)

[Översiktsplan Umeå kommun - Fördjupning för älvskapet med miljökonsekvensbeskrivning \(2012\)](#)

[Översiktsplan Umeå kommun – Fördjupning för de centrala stadsdelarna \(2011\)](#)

Samtliga översiktsplaner återfinns på Umeå kommuns [hemsida om översiktsplaner](#)

Uppföljning av luften i Umeå finns på Umeå kommuns [hemsida om luft](#)

Strategisk utveckling
Umeå kommun

Besöksadress Stadshuset
Postadress 901 82 Umeå
Telefon växel 090-16 10 00

www.umea.se